

Jussi Saukkonen – in memoriam

Siirtolaisuusinstituutin toimintakertomus
Institute of Migration - Annual Report
1985

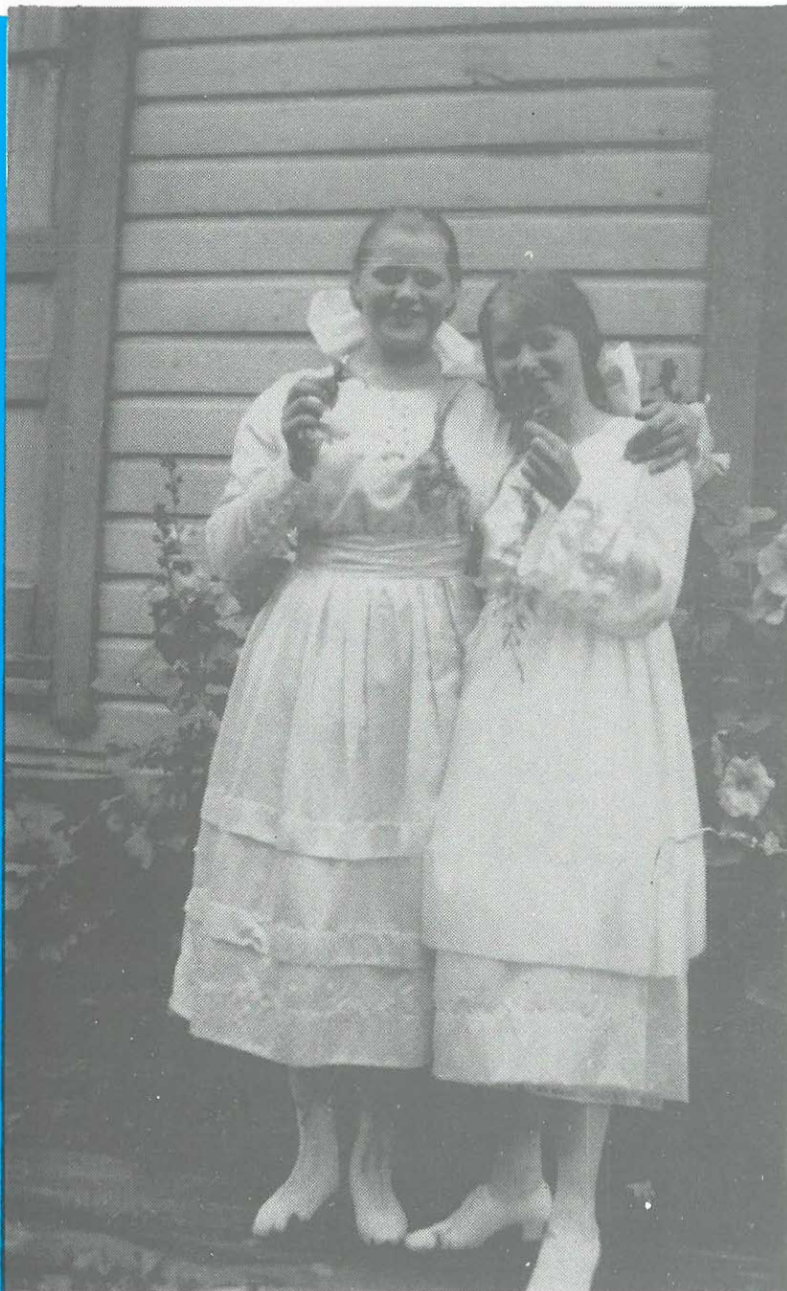
Outi Tuomi-Nikula
Suomalaisten akkulturoituminen Saksan liittotasavallassa II maailmansodan jälkeen
Summary

Erkki Virta
Hemspråksklasserna står inför en ny utvecklingsperiod

Siiri Sahlman-Karlsson
Invarianta ord och ordlån

Tiedotuksia
– Lehtisen rahaston apurahat
– Tutkimus paluoppilaista
– Suomalaisuus Ruotsissa -seminaari

Siirtolaisuusinstituutin kirjastoon saapuneita julkaisuja
Publications received

1986

SIIRTOLAISUUS
MIGRATION

2

SIIRTOLAISUUS - MIGRATION

13. vuosikerta, 13th year

Siirtolaisuusinstituutti – Migrationsinstitutet – The Institute of Migration

Päätoimittaja/Editor-in-chief Olavi Koivukangas

Toimitussihteeri/Editor Maija-Liisa Kalhama

Toimituskunta/Editorial Board Siirtolaisuusinstituutin hallitus

Administrative Board of the Institute of Migration

Toimituksen osoite/Editorial Address

Piispankatu 3

20500 Turku

FINLAND

Puh./Tel. 921 - 17536

Tilaukset/Subscriptions

Aikakauslehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Tilaushinta on 25 mk/v

One year (4 issues) Finland and Scandinavia 25 Finmarks, other countries \$ 8.00.

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTIN HALLITUS / ADMINISTRATIVE BOARD

Toim.joht. Tauri Aaltio	Suomi-Seura r.y.
Prof. Erkki Asp	Turun yliopisto
Tutk.joht. Timo Filpus	Työvoimaminist.
Hall.siht. Fredrik Forsberg	Opetusministeriö
Kauppatiet.lis. Ruth Hasan	Turun kaupunki
Prof. Lars Huldén	Helsingin yliopisto
Seutukaavajoht.	Seutusunnittelun keskusliitto
Raimo Narjus	
Lehd.siht.	
Pirkkoliisa O'Rourke	Ulkoasiainministeriö
Ohjelmajoht.	
Aimo Pulkkinen	Väestöliitto
Apul.prof. Tom Sandlund	Åbo Akademi

Hallituksen puheenjohtaja/
Chairman of the Administrative Board
Apul.prof./Ass.prof. Tom Sandlund
Valtuuskunnan puheenjohtaja/
Chairman of the Council
Prof. Vilho Niitemaa

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTIN HENKILÖKUNTA / STAFF

Olavi Koivukangas, johtaja/director
Jouni Korkiasaari, vs.tutk.siht./ac.research secr.
Maija-Liisa Kalhama, osastosiht./
departmental secretary
Seija Sirkkiä, kanslisti/clerk
Taimi Sainio, va. toim.apul./office assistant
Kimmo Koiranen, tutkija/researcher
Matti Simpanen, tutkija/researcher
Hannele Hentula, proj.siht./project secretary
Lennart Forsberg, tutk.apul./assistant
Satu Heino, tutk.apul./assistant
Leena Hastela, tutk.apul./assistant
Mervi Hyökki, tutk.apul./assistant
Anneli Ruotsalainen, tutk.apul./assistant

JUSSI SAUKKONEN
17.2.1905 – 6.4.1986
IN MEMORIAM

Varhaiskevällä levisi tieto, että kouluneuvos Jussi Saukkonen oli siirtynyt täältä ikuisuuteen. Hän oli vastikään ennättänyt viettää 81. syntymäpäiväänsä. Inhimillisesti katsoen hän oli kokonaisuutena ottaen tehnyt rikkaan päivätyön.

Syyt siihen, että juuri Siirtolaisuusintituutilla on erityistä aihetta muistaa hänen aikaansaannoksiaan instituutin hyväksi, liittyvät sen valtuuskunnan historiaan. Kouluneuvos Saukkonen oli instituutin perustajajäseniä vuodelta 1974 ja alusta alkaen pitkään, vuosina 1974-1982, valtuuskunnan varapuheenjohtajana.

Verrattomasti tärkeämpää oli kuitenkin kouluneuvos Saukkosen osuus Siirtolaisuusintituutin perusajatuksen ja sen toteuttamiseen liittyvän ideologian realisoimisessa. Ennen instituutin syntymä, vuonna 1973, kävimme Olavi Koivukankaan, joka silloin oli Turun Yliopiston yleisen historian laitoksen assistenttina, kanssa perustajajäseniä koostamamme Suomi-Amerikka Yhdistyksen Liiton silloisen puheenjohtajan (1968-1982) kouluneuvos Jussi Saukkosen luona SAYL:n toimistossa Helsingissä selostamassa instituutin perustamisasiaa ja pyytämässä hänen yhteisöään siihen mukaan. Liitto, joka oli toiminut 30 vuotta perustamisestaan (1943) lähtien Suomen ja Yhdysvaltain ystävyyss- ja kulttuurisuhteiden hyväksi, oli puheenjohtajansa ilmoituksen mukaan heti valmis liittymään instituutin perustajajäseniin. Näin tapahtuikin muiden perustajajäsenten ohella jo seuraavana vuonna perustamiskokouksessa Turun Yliopistossa. Siten SAYL tuli osuudellaan merkittävästi lisäämään instituutin moniarvoisuutta juuri kulttuuritoimin-

nan sektorilla.

Vielä merkittävämpi Jussi Saukkosen osuus tuli olemaan sen johdosta, että samana syksynä, 21.11.1974, opetusministeriö ryhtyi toimenpiteisiin, että Suomi osallistuisi Yhdysvaltain edessä olevaan 200-vuotismuistojuhlaan. Opetusministeriö asetti erityisen toimikunnan, joka otti nimekseen "USA Bicentennial Finnish Committeen". Ministeriö kutsui sen puheenjohtajaksi SAYL:n puheenjohtajan, joka itse oli kymmentä vuotta aikaisemmin ollut opetusministerinä (1964-1966) ja siten hyvin monipuolisesti perehtynyt tähän kulttuuritoiminnan sektoriin. Samalla opetusministeriö kutsui muiden tähän liittyvien kulttuurialojen edustajien ohella allekirjoittaneen "Bicentennial Committeen" jäseneksi ja näin alkoi konkreettinen yhteistoiminta opetusministeriön ja instituutin välillä tämän komitean välityksellä.

Komitean kokouksissa, jotka säännöllisesti pidettiin SAYL:n huonetiloissa Helsingissä, ideoitin ja valmisteltiin komitean päättämät lukuisat ideat ja niihin liittyvät hankkeet. Näistä yhdeksi kaikkein merkittävimmistä ja pysyvän arvon omaavista nousi juhlat kruunaava Juhlakirja, jonka nimeksi Siirtolaisuusintituutin valtuuskunnan puheenjohtaja professori Jorma Pohjanpalon keksimä parolli "Old Friends-Strong Ties" hyväksyttiin. Juhlakirjan toimituskunnan muodostivat komitean määräämät neljä henkilöä, joista yksi oli Jussi Saukkonen. Sen julkaisi Siirtolaisuusintituutti.

Juhlakirja valmistui määräaikaan 4.7.1976 mennessä ja sen numeroidut ensi kappaleet ojennettiin Tasavallan Presidentti Urho Kekkoselle ja Ulko-

ministeri Kalevi Sorsalle, jotka edelleen välittivät kappaleet Yhdysvaltain Presidentille Gerald Fordille ja Ulkoministeri Henry Kissingerille. Myös juhla­kirjan kirjoittajakunta oli asian luonteesta johtuen mahdollisimman moniarvoinen. Siihen kuului 14 henkilöä, joista 5 oli amerikasucmalaista ja 9 kotisuomalaista, heistä arvovaltaisimmat Tasavallan Presidentti ja Ulkoministeri. Niin ikään yhtenä kirjoittajana oli Jussi Saukkonen.

Juhlakirjan syntytahtuman juuret palautuivat Presidentti Urho Kekkoseen. Hän oli loppuvuodesta 1970 käymässä Yhdysvalloissa ja siellä New Yorkissa (30.10.1970 päiväämässään) kirjeessä professori L.A. Puntilalle hän kertoi tavanneensa amerikansuomalaisia, jotka kysyivät miten Suomi aikoi osallistua muutaman vuoden päästä vietettäviin Yhdysvaltain itsenäisyyden 200-vuotis­juhliin. He kertoivat hänelle, että "eräs itsenäisyys­julistuksen allekirjoittajista, nimittäin John Morton, on ollut suomalainen, ja että kun itsenäisyys julistettiin ainoastaan yhden äänen enemmistöllä, niin juuri Mortonin äänestäminen itsenäisyyden puolesta oli tavallaan ratkaiseva teko".¹ Professori Puntila, joka oli Suomen Historiallisen Seuran tutkijajäsen, lähetti kirjeen edelleen tälle seuralle pyynnöllä, että se ryhtyisi tarpeellisiin toimenpiteisiin. Seura esittikin kysymyksen tutkijajäsenilleen ja pyysi heiltä ehdotuksia. Niitä saapuikin määrään­aikaan mennessä muutamia, joista Seuran asetta­ma toimikunta valitsi sopivimpana pitämänsä teke­mäni ehdotuksen. Seuran hallitus hyväksyi yksi-

1) Kirje painettu myöhemmin, Urho Kekkonen, Kirjeitä myllystäni 2. 1968-1975. Keuruu 1976, s. 77-79.

mielisesti valinnan, mutta totesi samalla, että Seuran varat eivät riitä sen mukaisen hankkeen toteuttamiseen. Näine eväineen se kääntyi opetus­ministeriön puoleen. Sen siirrettyä asian Bicentennial-toimikuntaan, tämän puheenjohtaja Jussi Saukkonen kannatti sitä ja niin päätettiin, että Juhlakirja hyväksytään ohjelmaan opetusministeriön taatessa perusrahoituksen. Runsaan työn tuloksena oli sitten "Old Friends-Strong Ties" -juhlakirja. Saavutuksen pysyvään arvon luomisessa on Jussi Saukkosen osuus nähtävä merkittävänä panoksena.

Jussi Saukkosen tunsin hänen elämänsä vaihei­den monista käännteistä. Tuttavuutemme alkoi jo sodan aikana virkaveljeytenä Päämajassa, jatkui sitten sotien päätyttyä professori Arvi Korhosen perustamassa Helsingin Yliopiston yleisen historian lisensiaattiseminaarissa, eräänlaisen huippunsa se saavutti Jussi Saukkosen ollessa opetusministerinä, jolloin itse olin Valtion humanistisen toimikunnan jäsenenä ja saattoimme yhteistoiminnan avulla edistää maassamme harjoitettavaa historiantutki­musta. Yhteistyö jatkui sitten, kuten edellä olen selostanut, Siirtolaisuusinstituutin puitteissa yhtä­jaksoisesti lähes vuosikymmenen. Se osoittaa, mikä merkitys on hyvillä henkilökohtaisilla ja luot­tamuksellisilla suhteilla ei yksin suoranaisen kans­sakäymisen vaan laajemmaltikin asiain eteenpäin viemisen kannalta.

Puolestani muistelen kiitollisuudella Jussi Saukkosta tästä ystävyyydestä.

Turussa 21.4.1986

Vilho Niitemaa

Siirtolaisuusinstituutin

valtuuskunnan puheenjohtaja

Siirtolaisuusinstituutin toiminta- kertomus vuodelta 1985

Siirtolaisuusinstituutin tarkoituksena on edistää siirtolaisuuteen ja maassamuuttoon liittyvän tutkimusaineiston keräystä, tallentamista ja dokumentointia, suorittaa ja edistää siirtolaistutkimusta, julkaista siirtolaisuutta koskevia tieteellisiä tutkimuksia ja esityksiä sekä kehittää yhteistoimintaa ja työnjakoa korkeakoulujen ja muiden tutkimuslaitosten ja alan yhteisöjen kanssa. Edelleen instituutin tehtäviin kuuluu informoida ja koordinoita siirtolaistutkimuksesta ja siihen liittyvistä kysymyksistä eri tahoja sekä kotimaassa että ulkomailla.

Kuluneen toimikauden aikana Siirtolaisuusinstituutissa erityisesti tutkimustoiminta vilkastui, mikä ilmeni sekä tutkimuksen koordinoimisessa että instituutin oman tutkimustoiminnan lisääntymisenä. Yksi merkittävä tapahtuma oli Muuttoliikesymposium -85, jonka teemana oli "Muuttoliike ja tietoyhteiskunta". Siirtolaisuusinstituutti sai myös vastaanottaa arkistoonsa toimikauden aikana merkittäviä lahjoituksia, jotka omalta osaltaan tulevat parantamaan etenkin siirtolaihistorian tutkimuksen edellytyksiä.

Dokumentointi, arkistointi ja kirjasto

Siirtolaisuusinstituutin arkisto vastaanottaa ja tallentaa siirtolaisuuteen ja maassamuuttoon liittyvää siirtolaisten elämään ja itse muuttotapahtumaan liittyvää aineistoa sekä ylläpitää yhteyksiä muihin arkistoihin niin kotimaassa kuin ulkomailla. Arkistossa oli vuoden 1985 lopussa yhteensä 463 lahjoituskokoelmaa, joista toimikauden aikana saatuja on 24. Näistä yksi merkittävämpiä oli Helsingin yliopiston Etelä-Pohjalaisen osakunnan lahjoitus, joka sisältää 3303 kir-

jettä yhteensä 130 paikkakunnalta. Toinen suuri lahjoitus oli Suur-New Yorkin Suomalaisseurojen keskuustoimikunnan arkistokoelmat, jotka toimikunnan lopettaessa toimintansa maaliskuussa 1984 päätettiin lahjoittaa instituutille. Lahjoitus sisältää mm. pöytäkirjat, tiliasiakirjoja, valokuvia, lehtileikkeitä yms. Vuoden 1985 lopussa instituutin kokoelmissa oli yhteensä 7527 kpl luetteloituja siirtolaiskirjeitä. Maittain kirjeet jakaantuivat seuraavasti: USA 5419, Australia 1498, Kanada 487, Etelä-Amerikka 57, Neuvostoliitto 38, Kiina 9 ja muut maat 19.

Arkiston valokuvakokoelmissa oli toimikauden lopussa yhteensä 3718 valokuvaa (lisäys edelliseen vuoteen 484). Maittain valokuvat jakaantuivat: USA 1931, Australia 787, Etelä-Amerikka 438, Kanada 237, Ruotsi 160, Uusi-Seelanti 35, Neuvostoliitto 34, Norja 32, muut maat 64.

Lisäksi Siirtolaisuusinstituutti on toimikauden aikana ostanut yhdessä Suomi Seura r.y:n kanssa amerikansuomalaisen prof. Michael Loukisen tekemän filmin "Finnish American Lives", jota säilytetään istituutissa.

Siirtolaisuusinstituutin kirjastossa oli toimikauden lopussa n. 4000 nimikettä siirtolaisuutta ja maassamuuttoa käsitteleviä tutkimuksia ja muita julkaisuja (lisäys edelliseen vuoteen 337). Kirjastoon saapui myös 32 vuosikertaa ulkosuomalaisten eri puolilla maailmaa julkaisemia lehtiä, 18 vuosikertaa muita siirtolaisuutta käsitteleviä aikakaus- ym. julkaisuja sekä muita kausijulkaisuja ja lehtiä 53 vuosikertaa. Pääasiassa kirjaston materiaali on saatu lahjoituksina tai vaihtosuhteina instituutin omien julkaisujen

kanssa.

Tutkimustoiminta

Siirtolaisuusinstituutin tutkimustoiminta on viime vuosina laajentunut ja tämä näkyy sekä tutkimuksen koordinoinnissa että instituutin oman tutkimustoiminnan lisääntymisenä. Instituutin omaa tutkimustoimintaa varten ryhdyttiin laatimaan Siirtolaisuusinstituutin tutkimusohjelmaa vuosille 1986-1990. Koordinoinnin ja yhteistyön kehittämiseksi on ylläpidetty tutkimusrekisteriä, jossa oli toimikauden lopussa arviolta 7000 nimikettä. Vuoden 1985 aikana Siirtolaisuusinstituutissa oli käynnissä 9 tutkimusprojektia, joista toimikauden aikana valmistui yksi

1. "Turun lähtömuuttotutkimus", tutkijana VTK Matti Simpanen ja rahoittajana Turun kaupunki.

Tutkimuksella selvitettiin Turusta suuntautuneen lähtömuuton motiiveja ja rakennetta sekä tarkasteltiin muuttoprosessia ja muuton seurauksia. Tutkimuksen perusjoukkona olivat kaikki vuonna 1984 Turusta muualle Suomeen muuttaneet vähintään 19 vuotta täyttäneet henkilöt.

Tutkimusraportin mukaan Turusta muutto on tavallista useammin merkinnyt siirtymistä vuokrakerrostalosta naapurikuntaan omistusasuntoon, joka useimmiten on ollut pientalo. Asumisolot parantuivat muuton myötä selvästi. Samoin mm. sosiaali- ja terveyspalvelut koettiin uudessa asuinkunnassa paremmiksi kuin Turussa. Sensijaan työssä ja toiminnoissa ei tapahtunut olennaisia muutoksia - suurin osa kävi muuton jälkeenkin töissä Turussa.

Tutkimuksen luovutustilaisuudessa todettiin sen herättävän jatkotutkimuksen tarvetta Turun sisäisistä muuttovirroista ja Turkuun muutoista.

Käynnissä olevia projekteja olivat

2. "Suomen Australian siirtolaisuuden" tutkimus, tutkijana Olavi Koivukangas. Toimikauden aikana valmistui n. 700-sivui-

nen käsikirjoitus, jonka perusteella ryhdyttiin laatimaan suppeampaa tieteellistä tutkimusta. Tämän tutkimuksen "Meri, kulta ja sokeriruoko: suomalaiset Australiassa 1851-1947" kääntäminen englanninkielelle alkoi syksyllä 1985 ja se on tarkoitus esittää yliopistollisena väitöskirjana vuoden 1986 aikana. Tutkimus on tarkoitus myös omistaa Australian eurooppalaisen asutuksen 200-vuotisjuhliille 1987-88.

3. "Paluuoppilaiden sopeutuminen ja koulumenestys", tutkijoina VTM Jouni Korkiasaari ja Statens Invandrarverketista Ruotsista FK Helena Pentinsaari. Tutkimuskohteenä on 371 Ruotsista muuttanutta peruskoululaista kaikilta luokkaasteilta. Projektin rahoitus on saatu Suomen opetusministeriöltä sekä Ruotsin työmarkkina-, sosiaali- ja koulutusministeriöltä.

Jouni Korkiasaaren osuutena on selvittää paluuoppilaiden koulumenestystä ja kansallista identiteettiä sekä näihin yhteydessä olevia taustatekijöitä. Helena Pentinsaaren tutkimusongelmana on paluulasten opetus opettajien, vanhempien ja lasten omasta näkökulmasta. Molemmat tutkimusraportit ilmestyvät vuoden 1986 alkupuolella.

4. "Paluumuuttajien sosiaali-, terveys- ja työvoimapaalvelut - tarve, käyttö ja ongelmat", tutkijana VTM Jouni Korkiasaari ja tutkimuksen rahoittajana sosiaalivirasto, lääkintöhallitus ja työvoimaministeriö.

Tutkimustiedot on kerätty noin 450:ltä aikuisikäiseltä paluumuuttajalta ja noin 120:ltä kuntien sosiaali-, terveys- ja työvoimaviranomaiselta. Tutkimus valmistuu vuoden 1986 alkupuolella.

5. "Ruotsinsuomalaiset paluumuuttajat yrittäjinä", tutkijana VTK Matti Simpanen ja tutkimuksen rahoittajana työvoimaministeriö. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää ruotsinsuomalaisten paluumuuttajien toimintaa yrittäjinä ja siihen liittyviä ongelmia. OECD järjestää Suomessa kesäkuussa 1986 paikallisia työllisyysaloitteita käsittelevän konferenssin, jonka yhtenä

aineistona tutkimus tulee olemaan.

6. "Siirtolaisuutta koskeva lehdistökirjoittelu Suomessa 1880-1939 ja 1945-1984". Suomen Akatemian rahoittama tutkimus suoritetaan yhteistyössä Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen kanssa, jossa VTL Taisto Hujanen tutkii ajanjakson 1945-1984. Varhaisempi ajanjakso tutkitaan Siirtolaisuusinstituutissa, jossa tutkijana on toiminut 1.9. alkaen FM Kimmo Koironen.

Tutkimuksen tavoitteena on lehdistön siirtolaisuuskirjoittelun avulla tarkastella suomalaisen identiteetin ominaisuuksia ja kehitystä. Tähän pyritään liittämällä siirtolaiskirjoittelu kultturelliseen yhteyteensä. Tutkimuksessa on kaksi vaihetta: vaiheessa 1 hahmotellaan lähinnä kvantitatiivisesti kirjoittelun volyyymi ja yleinen rakenne. Vaiheessa 2 tutkimusote on kvalitatiivinen, jolloin kirjoittelusta valitaan teemoja lähemmän tarkastelun kohteeksi.

Lisäksi toimikauden aikana valmisteltiin kolme tutkimusprojektia:

7. "Muuttajan muuttoturva - sisältö, toteuttaminen ja kehittämistarve", jolle on anottu rahoitusta työvoimaministeriöltä ja jonka tutkijaksi on esitetty VTM Jouni Korkiasaarta.
8. "The American Massmedia View of Finnish Immigrants during 1880-1939". Ensi vaiheessa tässä tutkimuksessa on tarkoitus kerätä materiaalia Pohjois-Amerikasta. Keräystyön suorittaa VTL Ismo Söderling vuoden 1986 aikana.
9. "Amerikan- ja australiansuomen tutkimusprojekti". Tässä prof. Pertti Virtarannan johtamassa ja Suomen Akatemian rahoittamassa projektissa amerikan- ja kanadansuomea koskevat tutkimukset tehdään Helsingin ja Jyväskylän yliopistoissa sekä Åbo Akademiassa. Australiansuomen tutkimus liittyy Siirtolaisuusinstituutissa suoritettuun Australian siirtolaisuuden tutkimukseen, sen tutkijana on FM Hannele Hentula ja suorituspaikkana Turun yliopisto ja Siirtolaisuusinstituutti.

Maassamuuttoa käsittelevä Muuttoliikesymposium järjestettiin kolmannen kerran marraskuussa 1985. Kansainvälisyyttä symposiumissa edusti Julian Aveling (puhujassa), joka osallistui symposiumiin OECD:n edustajana.

Seminaaritoiminta

Siirtolaisuusinstituutti järjesti 18. - 20. marraskuuta järjestyksessä kolmannen maassamuuttoa ja sen erityispiirteisiin keskittyvän Muuttoliikesymposium 1985:n. Ensimmäinen symposium pidettiin marraskuussa 1975. Tuolloin tarkasteltiin lähinnä muuton yksilöllisiä vaikutuksia. Haluttiin esimerkiksi tietää, millaisia vaikutuksia muutoilla on ihmisiin ja toisaalta niihin alueisiin, joita voimakkaat väestömuutokset ovat kohdanneet. Toinen symposium pidettiin marraskuussa 1980, jolloin teemana olivat maassamuuton uudet piirteet. Elinkeinorakenteen muuttuessa kaupungistumisprosessi oli selvästi heikentynyt ja muuttoliike suuntautui yhä enenevästi pois päin suurista keskuksista. Haluttiin myös selvittää, miten ympäristön laatukysymykset vaikuttivat muuttoliikkeen.

Muuttoliikesymposium -85:n teemana oli "Muuttoliike ja tietoyhteiskunta". Tulevaisuudessa tapahtuvan muuttoliikkeen tarkastelulle on omistettu tutkimuksissa ja suunnitelmassa tähän mennessä sängen vähän huomiota. Maassamuutossa on kuitenkin odotettavissa perustavaa laatua olevia muutoksia. Suomi on parhaillaan siirtymässä yhteiskuntaan, jossa uudella teknologialla on merkittävä asema. Näitä kysymyksiä pohdittiin kolmen päivän ajan 35 alustajan voimin ja seitsemässä työryhmässä. Kaikkiaan symposiumiin osallistui 140 henkilöä. Symposiumraportti ilmestyi vuoden 1986 aikana.

Muu yhteistoiminta

Suomi Collegen (Hancock, Mich.) johtaja Dr. Ralph J. Jalkanen vieraili instituutissa 25.3. ja piti luennon Suomi Opiston toiminnasta ja amerikansuomalaisten kulttuurista.

Turun työvoimatoimisto järjesti 1.7. Siirtolaisuusinstituutin tiloissa tiedotustilaisuuden paluumuuttoa suunnitteleville. Tarkoituksena oli antaa tietoja työ-, asunto-, koulutus- ja verotusasioista lähinnä Turussa ja Turun ympäristössä. Tilaisuuteen osallistui 40 Suomessa lomailevaa siirtolaista, jotka

olivat harkitsemassa paluumuuttoa.

29.7. Siirtolaisuusinstituutissa vieraili Australian National Universitystä Dr. Charles A. Price ja piti vierailuluennon aiheesta Australian siirtolaisuus ja sen tutkimus.

23.8. piti Siirtolaisuusinstituutissa kokouksen ruotsalaissuomalaisen kulttuurikysymyksiä valmisteleva ruotsalaissuomalainen työryhmä.

Siirtolaisuusinstituutin henkilökunta ja projektitutkijat osallistuivat toimikauden aikana yhteensä 22 seminaariin, joista 19:ään alustajina. Kuopion yliopiston ja Minnesotan yliopiston Reunion of Sisters -yhteisprojekti järjesti Kuopiossa 19.-20.6. seminaarin Workshop on Minna Canth, jossa Olavi Koivukangas piti esitelmän aiheesta "Finnish Emigration to the United States". "Migrationsforskningens nuläge och framtid - koordineringen och samarbetet gällande migrationen mellan Finland och Sverige" oli Ismo Söderlingin Ylitorniossa 30.5. suomalaisruotsalaiselle sosiaalialan virkamiestyöryhmälle pitämän esitelmän aiheena. Muuttoliikesymposium -85:ssä piti Olavi Koivukangas esitelmän aiheesta "Vuosina 1981-85 Suomessa tapahtuneet muuttoliikeilmiöt ja tutkimustilanne" ja Ismo Söderling aiheesta "Ravenstein muuttoliiketutkijana - yhteiskuntatieteellinen näkökulma". Ruotsista paluu ja erityisesti paluuooppilaiden koulumenestys ja sopeutuminen oli tutkija Jouni Korkiasaaren 10:ssä eri tilaisuudessa pitämän alustuksen aiheena.

Julkaisutoiminta

Kuluneen toimikauden aikana ilmestyi sarjassa TUTKIMUKSIA—FORSKNINGSRAPPORTER—RESEARCH REPORTS kaksi julkaisua:

Muuttoliikkeitä koskeva tutkimuspoliittinen ohjelma. Tutkimuksia-Forskningsrapporter-Research Reports n:o 3, Turku 1985, 23 s., ja

Matti Simpanen, Turun lähtömuuttotutkimus. Turusta vuonna 1984 muualle Suomeen muuttaneet. Tutkimuksia-Forskningsrapporter-Research Reports n:o 4,

Turun kaupunki, painatuskeskus ja Turun yliopiston offset-paino 1985, 108 s.

Siirtolaisuusinstituutissa vuonna 1983 valmistuneen tutkimuksen "Ruotsista Suomeen vuosina 1980-81 palanneet" englanninkielinen lyhennelmä ilmestyi työvoimaministeriön sarjassa:

Jouni Korkiäsaari, *Returnees from Sweden to Finland in 1980-81. Migration Reports 18.* Ministry of Labour, Planning Department, Helsinki 1985, Finland, 133 p.

SIIRTOLAISUUS-MIGRATION -aikakauslehteä ilmestyi neljä numeroa. Lehdessä julkaistiin yhteensä 12 tieteellistä artikkelia, lisäksi erilaisia tiedotuksia ja kirja-arvosteluita. Kaikkiaan lehden vuoden 1985 vuosikerrossa oli 144 sivua.

Lisäksi Siirtolaisuusinstituutissa laadittiin kirjoituksia ja artikkeleita, joissa siirtolaisuutta ja maassamuuttoa tarkasteltiin eri lähtökohdista. Näistä mainittakoon mm.:

Olavi Koivukangas; *Winnig their Bread Abroad*, *Blue Wings. Finnair*. September-October 1985, ss. 18-20.

Olavi Koivukangas; "Finska invandrare i fokus", *Invandrare och minoriteter*, Nr 6, December 1985, ss. 32-33.

Olavi Koivukangas; "Muuttoliike ja vähemmistöjen ongelmat Pohjoismaissa", *Historian ja yhteiskuntaopin opettajien vuosikirja XVII*. Pieksämäki 1985, ss. 49-65.

Ismo Söderling ja Jouni Korkiäsaari, "Ruotsinsuomalaiset - lähellä ja kaukana", *Mielenterveys* 5/1985,

ss. 4-7.

Jouni Korkiäsaari, "Return Migration from Sweden to Finland", *Yearbook of Population Research in Finland XXIII*, 1985, pp. 137-146.

Talous

Siirtolaisuusinstituutti on toiminut opetusministeriöltä saamansa 630 000 markan määrärahan turvin, johon loppuvuodesta saatiin 130 000 markan lisämääräraha. Lisäksi instituutti sai merkittävää tukea Turun kaupungilta ja Suomen Akatemialta Muuttoliikesymposium 85:n järjestämiseen. Turun kaupunki myönsi instituutille koko vuokraa vastaavan avustuksen, joka vuonna 1985 oli 121 974,60 mk. Kaarle Hjalmar Lehtisen rahaston loppusumma toimikauden lopussa oli 733,441,42 mk. Siirtolaisuusinstituutin taseen loppusumma toimikauden lopussa oli 1 448 308,42 mk.

Toimitilat

Siirtolaisuusinstituutti on toiminut vuodesta 1981 lähtien Turun kaupungilta vuokratuissa tiloissa. Kiinteistö, jossa tilat sijaitsevat, on rakennettu 1900-luvun alussa teollisuuskäyttöön. Tästä johtuu, että nämä 400 m² tilat eivät täysin vastaa instituutin tarpeita, etenkin tämä koskee arkistoa, kirjastoa ja tutkijahuoneitten laatua ja määrää. Instituutti onkin myös kuluneen toimikauden aikana käynyt neuvotteluja sekä opetusministeriön että Turun kaupungin kanssa toimitilaongelmien ratkaisemiseksi.

INSTITUTE OF MIGRATION
Annual Report
1985

The purpose of the Institute of Migration is to promote the collection, storage and documentation of research material relating to emigration and internal migration, carry out and support migration studies, publish scholarly studies relating to migration and promote collaboration and the division of labor among institutions of higher education and research institutes as well as associations active in this area. Further, the tasks of the Institute include co-ordinating research projects and disseminating information about migration studies and related matters to various interested parties both at home and abroad.

During the course of 1985, research activity in especial gained momentum both in the co-ordinating sector and in the organization's own work, as reflected in an increased output. A noteworthy event was Muuttoliikesymposium -85 (Migration Symposium -85), the theme of which was "Migration and the Information Society." During the year, the Institute also was the recipient of significant donations for its archives, which are bound to open up wider vistas in, especially, the field of historical migration research.

Documentation, Archives and Library

The archives of the Institute of Migration receives and puts of file material relating to emigration and internal migration — with respect to both life among emigrants and the event of migration as such — and maintains contact with other archives both at home and abroad. By the end of the year, the archives contained a total of 463 collections received as gifts, 24 of them received during the years of the report. One of the most notable of the collections was donated by the South Bothnian (Etelä-Pohjalainen) Student Union of the University of Helsinki; it comprises 3,303 letters from 130 localities. Another major donation consisted of the archival collections of the Central committee of the Finnish Societies of Greater New York, which the committee which decided to turn over to the Institute upon its winding up its work in March 1984; the collections contain minutes of meetings, financial statements, photographs, newspaper clippings, etc. At the end of 1985, the archives of the Institute contained a total of 7,527 catalogued letters written by emigrants. Classified according to country of origin, the letters fall into the following national categories: U.S.A. 5419, Australia 1498, Canada 487, South America 57, U.S.S.R. 38, China 9 and other countries 19.

At the turn of the year, the photograph col-

lections of the archives contained altogether 3,718 pictures, for an increase of 484 over the previous year's total. The numbers from different countries were: U.S.A. 1931, Australia 787, South America 438, Canada 237, Sweden 160, New Zealand 35, U.S.S.R. 34, Norway 32 and other countries 64.

In addition, the Institute of Migration purchased, together with the Suomi-Seura, Prof. Michael Loukinen's documentary film "Finnish American Lives," which is now in the possession of the Institute.

At the end of the year of the report, the library of the Institute of Migration contained some 4,000 titles of studies and other publications dealing with emigration and immigration. The library also received the year's numbers of 32 newspapers published by Finnish emigrants in different countries round the globe, 18 annual volumes of other periodicals dealing with the subject of emigration as well as 53 annual volumes of other periodicals and newspapers. In the main, the library material has been received as donations or through exchanges made with the Institute's own publications.

Research Activity

The research activity of the Institute of Migration has expanded in recent years, and this can be seen in both the co-ordination of projects and an increase in the Institute's own research work. With its own work in view, the Institute's research program for the years 1986-1990 began to be drawn up. To develop co-ordinating activity and collaborative efforts, a research register has been kept, which at the turn of the year contained an estimated 7,000 titles. During the course of 1985, nine research projects were in progress at the Institute of Migration.

Seminar Activity

The third Migration Symposium organized by the Institute to discuss internal migration and its special features was held November 18-20, 1985. The first symposium was held in November 1975 and the second five years later.

The theme of Muuttoliikesymposium -85 was "Muuttoliike ja tietoyhteiskunta" (Migration and the Information Society). So far, very little attention has been paid in studies and plans to the migratory movements likely to take place in the future. Changes of a fundamental nature, however, can be expected to occur in the migrations inside the country. Finland is currently becoming transformed into a society in which technological innovations play an important role. The questions raised by this process were examined over a period of three days, during which 35 papers were read and seven special work groups held separate sessions. All told,

140 persons attended the symposium. The symposium report is scheduled to appear in 1986.

Finances

The Institute of Migration has functioned on the strength of a grant from the Ministry of Education amounting to 630,000 markkas, augmented by an additional 130,000 markkas appropriated in the latter part of the year. Further, the Institute re-

ceived valuable financial assistance from the City of Turku and the Academy of Finland in organizing the Migration Symposium '85. The appropriation made by the city covered the rental payments as whole. The credit balance of the Kaarle Hjalmar Lehtinen Fund at year's end was Mk 733,441.42. The accounts of the Institute of Migration showed a balance at the turn of the year of Mk 1,448,308.42.

Suomalaisten akkulturoitumi- nen Saksan liittotasaval- lassa II maail- mansodan jälkeen

Osa II

Tämän kaksiosaisen artikkelisarjan ensimmäisessä osassa (Siirtolaisuus 1/1986) selvitettiin siirtolaisiin kohdistuvan akkulturaatiotutkimuksen teoreettisia lähtökohtia, ja käsiteltiin saksansuomalaisten enkulturaatiota siirtolaisuuden kannalta, ts. aikaa ennen siirtolaisuutta. Ilmeni että siirtolaisen henkilökohtainen viitekehys, ts. hänen ennen varsinaista siirtolaisuusaikaa keräämänsä kokemukset sekä omasta etnisestä että siirtolaisuusmaan kulttuurista, hänen kulttuuritietoisuutensa, tarjosi ainakin teoriassa edellytykset integroitumiselle.(1)

Liittotasavallan suomalaisten sosiaalinen ja yhteiskunnallinen asema

Kun tavalliselta kadunmieheltä kysyy Hampurissa, ovatko maassa asuvat suomalaiset ulkomaalaisia, katsoo hän hämmästyneen

FT Outi Tuomi-Nikula on väitellyt vuonna 1982 ja toimii nykyisin Oulun yliopistossa kulttuuri-antropologian vt. professorina. Akkulturaatiotutkimukseen hän on perehtynyt toimiessaan vuosina 1982-1985 tutkijana MÜNsterin yliopistossa Länsi-Saksassa, missä tutkimuskohteena olivat SLT:ssa siirtolaisina elävät suomalaiset. Tutkimuksen rahoittajina ovat toimineet Alexander von Humboldt-Stiftung ja Suomen Akatemia.

näköisenä kysyjää vastaten: "... ei, eivät suomalaiset ole ulkomaalaisia, he ovat suomalaisia! No jugoslaavit tai turkkilaiset? Turkkilaiset ovat ulkomaalaisia ja kyllä jugoslaavitkin...!"

Vastauksesta ilmenee Liittotasavallassa yleinen käsitys, että ns. ulkomaalaisten ja muiden maassa asuvien, vieraan kansalaisuuden omaavien henkilöiden, kuten esim. ruotsalaisten, englantilaisten tai vaikkapa hollantilaisten raja kulkee suurinpiirtein MÜNchenin kaupungin kohdalla: Kun vierasmaalaisilla, jotka ovat kotoisin Liittotasavaltaan nähden maantieteellisesti pohjoisilta alueilta on oma, nimeltä mainittu ja hyväksytty kansallisuus, ovat alueeseen nähden eteläpuolelta maahan saapuneet yhtä suurta massaa, jonka nimenä on "Ausländer", ulkomaalaiset.

Nimi "Ausländer" sisältää siten Liittotasavallassa paljon enemmän kuin vain vierasta

kansalaisuutta olevan ihmisen. Siihen sisällytetään käsitys, että ulkomaalainen on erilainen paitsi ulkonäöltään, niin myös tavoiltaan, ajatusmaailmaltaan, kieleltään ja usein myös uskonnoltaan. Ulkomaalaiset ovat ts. aivan erilaisia kuin "me". Se tarkoittaa, että heidän etninen etäisyys valtakulttuurista on suuri. Akkulturaatiotutkimuksissa onkin todettu, että mitä suurempi tämä etninen etäisyys on, sitä ongelmallisempaa siirtolaisten on integroitua valtakulttuuriin.

On kuitenkin myös huomattava, että etelästä tulleet siirtolaiset ovat moninkertaisena enemmistönä muihin kansalaisuuksiin nähden, mikä vaikuttaa valtaväestön asenteisiin. Vertailukohtana tässä voidaan mainita Ruotsin suurin ulkomaalaisryhmä suomalaiset, joiden etninen etäisyys ruotsalaisista on erittäin pieni, mutta jotka siitä huolimatta kokevat valtaväestön taholta negatiivisia asenteita.

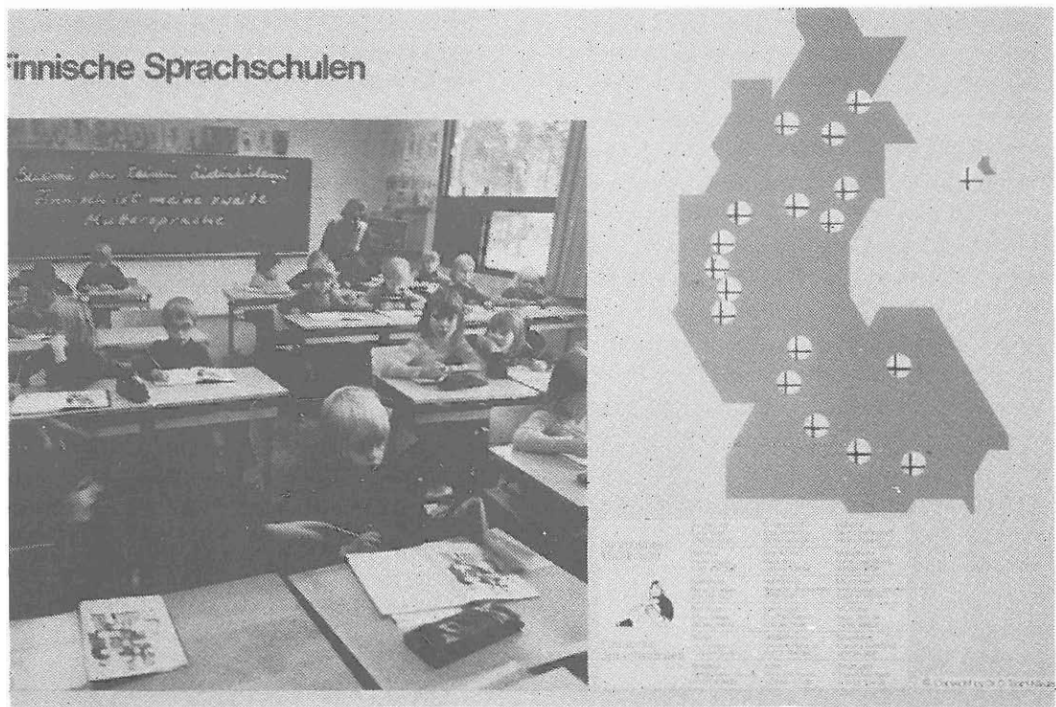
Sen sijaan Liittotasavallan suomalaiset ovat maassa häviävän pienenä vähemmistönä, vain 0,2 % kaikista ulkomaalaisista. Ulkoisesti, ts. ulkonäöltään, tavoiltaan tai uskontokunnaltaan he eivät eroa saksalaisista, minkä lisäksi he hallitsevat saksankielen taidon. Etunaan heillä on vielä Saksan ja Suomen väliset pitkät ja syvälle suomalaiseen yhteiskuntaan juurtuneet kulttuurisiteet, joita saksalainen ihminen mielellään korostaa. Suuri merkitys on myös sillä seikalla, että asennoituminen koko Skandinavian alueeseen on varsinkin Liittotasavallan pohjoisosissa poikkeuksellisen myönteistä ja että Suomella ja suomalaisilla tämän alueen osana on vielä oma erityinen arvonsa. Tämä ilmenee saksalaisten haastatteluista (2), joissa he erityisesti korostavat suomalaisissa heidän luonnollisuuttaan ja luonnonläheisyyttään, vieraanvaraisuuttaan, kansallista itsenäisyyttään ja itsenäisiä naisia! Samaa asiaa osoittaa, että Deutsch-Finnische Gesellschaft (Saksalais-Suomalainen seura) on Liittotasavallassa toimivista saksalais-ulkomaalaisista ystävyyssseuroista kolmanneksi suurin ja että sen jäsenistöstä valtaosa on saksalaisia. Ja tämä maassa, jossa on yli 4 miljoonaa ulkomaalaista! Siksi "olla suomalainen" on Liittotasavallassa kuin "hyvä tavaramerkki",

mille uskottavuutta antaa se tieto, ettei kytymykseen vastanneista noin 1 000 suomalaisesta ollut joukossa ainuttakaan, joka olisi joutunut kokemaan tyyliä kohtelua siksi, että on suomalainen. Tämä jos mikään vahvistaa suomalaisten etnisyyks-faktoria.

Mutta on muitakin syitä, jotka vaikuttavat siihen, että suomalaisten asema siirtolaisena on niin perin erilainen Liittotasavallassa ja Ruotsissa. Näin syitä ovat jo ennen mainitut saksansuomalaisten kielitaito ja koulupohja, jolle rakentuu heidän erittäin korkea koulutustasonsa. Kun ruotsinsuomalaiset 1970-luvulta olevan selvityksen mukaan tulivat maahan yleensä teollisuuden palveluksesta ja heidän joukossaan vain harvalla oli akateeminen loppututkinto (3), niin saksansuomalaisista akateemisen loppututkinnon suorittaneita on kolmasosa: Heistä 14 % on suorittanut yliopistollisen loppututkinnon jossain Saksan yliopistossa, loput 20 % Suomessa. Osalla Liittotasavallan suomalaisista on opistotasoinen tai ammattikoulutus. Yleisiä ammattinimikkeitä ovat opettaja, sairaanhoitaja, lastentarhanopettaja ja ylioppilasmaisteri, jollaiseksi itsensä ilmoittaa joka viides. Tämän ymmärtää, kun tiedetään, että merkonomeja koulutettiin 1960-luvun lopulla yli oman tarpeen, josta syntyi alan työttömyyttä. Sen sijaan Saksan teollisuus palkkasi mielellään toimistotöihin kielitaitoisia ja koulutettuja suomalaisia. Kokonaan vailla ammattikoulutusta on vain 6 % koko saksansuomalaisten joukosta.

Kielitaito ja hyvä koulutus sekä lisäksi valtakulttuurin jäsenten positiivinen asenne siirtolaisen edustamaa kulttuuria kohtaan ovat akkulturaatiota edistäviä tekijöitä ja samalla aineksina akkulturaatio prosessin yhdestä tärkeimmistä indikaattoreista, nimittäin siirtolaisen sosiaalisessa ja yhteiskunnallisessa asemassa valtakulttuurin jäsenenä. Sen merkitys on suurempi kuin etninen etäisyys valtakulttuurista, kuten on nähty ruotsinsuomalaisten käsittelevissä siirtolaistutkimuksissa.

Jo edellä mainitut tekijät kohottavat suomalaisten sosiaalista ja yhteiskunnallista asemaa. Kuvaa täydentää suomalaisen avioi-

Saksansuomalaisten perheitten lasten suomen kielen taidon kohentamiseksi on eri puolelle Liittotasavaltaa perustettu parisenkymmentä kielikoulua. Kielikoulujen toimintaa tukee taloudellisesti Suomen opetusministeriö. Kielikoulun, jota pidetään yleensä kerran viikossa, tarkoituksena on kielen opetuksen lisäksi jakaa lapsille suomalaista kulttuuritietoa. Kielikoulupaikkakunnilla onkin jo selvästi havaittavaisissa lasten kielitaidon kohentumista, johon osasyynä on suomalaisäitien uusi ja positiivinen suhtautuminen lastensa kielikysymykseen.

tuminen valtakulttuurin jäsenen kanssa, mikä jo sinänsä antaa suomalaiselle valtakulttuurin piirissä yleisesti hyväksytyyn sosiaalisen aseman. Amalgamaation yleisyys suomalaisten ja saksalaisten välillä kertoo myös osaltaan saksalaisen ihmisen suhtautumisesta suomalaisiin, sillä avioliitot esim. saksalaisten ja Välimeren alueen ihmisten välillä ovat harvinaisia, puhumattakaan tapauksesta, missä saksalainen olisi valinnut avioisipakseen turkkilaisen.

On selvää, että myös saksalaisen aviopuolison koulutus ja ammattiasema vaikuttavat suomalaisen sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen asemaan. Siinä suhteessa suomalaistyöt ovat valinneet osansa hyvin sillä joka neljäs näiden aviopuolisoista ilmoittaa ammatikseen diplomi-insinööriin, lääkäriin, asianajajan tai apteekkarin, joka viides on toimitusjohtaja tai vastaava johtavassa asemassa oleva henki-

lö. Muita suosittuja ammattinimikkeitä ovat opettaja, teknikko, graafikko, valokuvaaja tai valtion virkamies. Työläisiksi näistä suomalaisten aviopuolisoista ilmoittautui 9 %.

Liittotasavallassa - ainakin jos on uskominen haastattelulomakkeiden tuloksia - ovat materialistiset arvot elämässä tärkeällä sijalla. Ne määräävät myös ihmisen sosiaalista asemaa yhteisössään. Aviopuolisoitten ammattikuvaa vasten voi jo aavistella, että keskiverheperheen taloudellinen asema on hyvä. Joka neljäs perheistä asuu omakotitalossa, keskimäärin asumisväljyyttä perhettä kohden asuttiinpa sitten vuokralla tai omassa asunnossa - on 100 m². Hyvästä taloudellisesta pohjasta kertoo myös se, että perheistä joka neljäs viettää kesänsä Suomessa omassa kesämökissään. Kesämökki jos mikään on Liittotasavallassa ylellisyyttä ja status-symboli.

Suomalainen kulttuuritietoisuus saksalais-suomalaisessa perheessä

Amalgamaatio antaa erinomaiset lähtökohdat kulttuurifuusiolle, sillä siinä kohtaa kaksi eri kulttuuria ja etnistä taustaa olevaa ihmistä jokapäiväisessä elämässä. Kulttuurifuusiosta on siis kyse kahden kulttuurin edustajan kohtaamisesta siten, että kumpikin omaksuu toinen toiseltaan kulttuurivaikutteita, jotka sulautuvat yhteen ja muodostavat ikäänkuin uuden, kolmannen kulttuurin.

Siihen millaiseksi tämä kulttuurifuusio käytännössä muodostuu, miltä näyttää saksalais-suomalainen koti, mitä siellä on saksalaista, mitä suomalaista, vaikuttaa paljolti kummankin aviopuolison oma kulttuuritietoisuus ja sen etninen suuntautuminen.

Mikäli saksalais-suomalaista perhettä tarkastellaan vain sen fyysisiltä ominaisuuksiltaan - kalustusta, ruokakulttuuria, lasten nimiä - näyttää siltä, että perheen äidin etnisyy-

faktori on vallitseva. Se näkyy kaikkien niiden kodinsisustuksellisten elementtien paljoutena, joita Liittotasavallassa ja Suomessa pidetään tyypillisesti suomalaisina. Niitä ovat mm. suomalaiset astiastot ja lasitavara, joita on yli 80 %:lla kodeista, tekstiilit ja räsymatot, vaaleat mäntykalusteet, tuohiset ja puiset koriste-esineet, ryijy tai raanu, poron- tai hirventalja tai maassa tuntematon astiankuivauskaappi, jollainen löytyy joka viidennestä saksalais-suomalaisen perheen keittiöstä.

Paitsi että astiat ja lasit ovat suomalaisia, on usein myös niistä nautittava ruoka suomalaista: laatikkoruuat, piirakat ja vehnäpulla maistuvat hyviltä myös saksalaisen suussa. Luonnollinen selitys tälle on se, että saksalais-suomalaisissa perheissä, joissa suomalainen on yleensä perheen äidin roolissa, suomalainen osapuoli myös vastaa ruuanlaitosta, jonka taidon on oppinut jo kotimaassaan.

Suomalaisen ruokaperinteen vaaliminen

Eräs näkyvimpiä suomalais-saksalaisen ystävyyden ilmentymiä ovat vuosittain järjestettävät Suomi-viikot, joille kutsutaan vieraiksi Suomen parhaita taiteilijoita. Usein järjestävällä paikkakunnalla on ystävyyskaupunki Suomessa, kuten kuvan Cellfeldä, jonka ystävyyskaupunki on Hämeenlinna. Suomi-viikko on aina huomattava kulttuuritapahtuma.

näkyä myös juhlaperinteessä, sillä esimerkiksi joulua vietetään täysin suomalaisin perintein kinkkua ja lanttulaatikkoa myöten yli puolessa saksalais-suomalaisia perheitä. Omasa joulusaunassa on mahdollisuus käydä joka neljännen perheen. Edelleen jouluun kuuluu Korvatunturin joulupukki, joka tuo henkilökohtaisesti lahjat saksalais-suomalaisten perheitten lapsille. Tämä tapa on Saksassa tuntematon (4).

Ulkoisesti saksalais-suomalaisessa perheessä näyttää siis suomalainen osapuoli olevan hallitseva kulttuuritietoisuuden suunnan määräämisessä. Se edellyttää saksalaisen osapuolen hyväksyntää. Suomalaisen kodinsisustusmaun tai ruokakulttuurin tukijana saksalainen aviomies ei muutoinkaan halua salailta vaimonsa kansallisuutta, mikä myös kansalaisuusoikeuksiltaan on suomi (5). Näkyvin merkki tästä on, että yli 80 %:lla saksalais-suomalaisten perheitten autoja on auton perään liimattu pieni Suomen lippu saksalaisen rekisterikilven viereen. Tällaista oman tai ulkomaalaisen aviopuolison kansallisuuden esille tuomista, jopa sillä "ylpeilemistä" ei esiinny missään muussa Liittotasavallan ulkomaalaisryhmässä. Näin myös saksalainen aviomies vahvistaa puolisonsa etnisyyss-faktoria.

Paitsi aviopuolisonsa positiivisesta asenteesta suomalaista kulttuuria kohtaan, ammentaa suomalainen voimaa omalle etniselle identiteetilleen Deutsch-Finnische Gesellschaftin, Suomi-seurojen ja suomenkielisen seurakunnan tilaisuuksista. Kun ensin mainittu ystävyysseura on perusolemukseltaan saksalainen (seuran kielenä on saksa, kuten myös sen pääjulkaisun, Deutsch-Finnische Rundschau, pääosin saksankielisiä ovat myös paikalliseurojen lehdet, lisäksi seuran johtotehtäviä hoitavat saksalaiset henkilöt), on suomenkielinen seurakunta tarkoitettu ensisijaisesti suomalaisille.

Seura- ja seurakuntatoiminta, joissa mm. vaalitaan suomalaista juhlaperinnettä viettämällä säännöllisesti suomalaisia vuotuisjuhlia, tarjoamalla suomalaisille omakielisiä julumalanpalveluksia ja kirkollisia toimituksia sekä tiedotetaan jäsenlehtien avulla Suomesa tapahtuvista tärkeimmistä uutisista, toi-

mivat suomalaisille tärkeinä identiteettikavina oman etnisen tietoisuuden vahvistamisessa. Mutta myös henkilökohtaiset kontaktit Suomeen ja ystävien ja sukulaisten vierailut Saksassa vahvistavat etnisyyss-faktoria. Suomeen perhe matkustaa keskimäärin kerran vuodessa, yleensä kesällä; Suomesta päin vierailut ovat epäsäännöllisempiä.

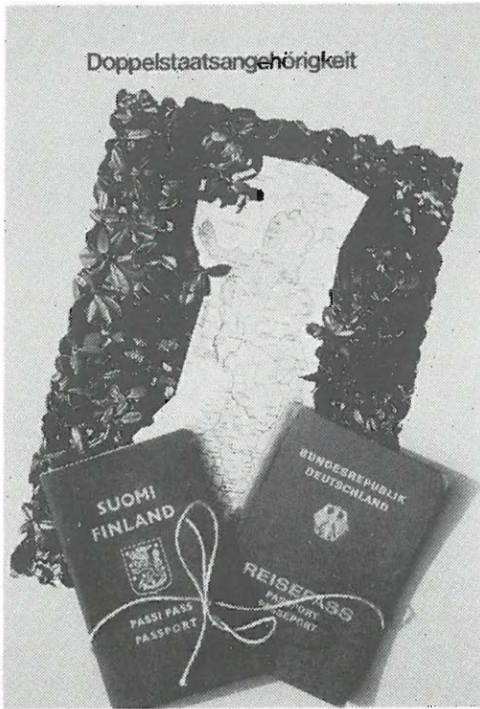
Saksalaisen kulttuuritietoisuus saksalais-suomalaisissa perheissä

Kun on kysymys amalgamaatiosta, on myös tarkasteltava niitä perheen kulttuurielementtejä, jotka ovat leimallisesti saksalaisia. Tällöin suomalaisen näennäisesti niin voimakas etnisyyss-faktori joutuu aivan uuteen valoon. Jos perheen ulkoiset puitteet kertovatkin suomalaisuuden vaalimisesta, ei näin aina ole asia, kun pureudutaan syvemmälle perheen elämään ja arvomaailmaan.

Tämä ilmenee kun tarkastellaan perheen lasten kulttuuritietoisuutta, ts., sitä kulttuuriperintöä, jonka suomalaisäidit ovat jakaneet perillisilleen sekä suomalaisten työssäkäyntiä, joka kertoo yhteiskunnallisesta sopeutumisesta.

Kieltä pidetään yleensä kulttuurin ymmärtämisen avaimena. Jos ei ymmärrä maan asukkaiden kieltä, ei myöskään koskaan voi oikein ymmärtää kansan syvintä, psyykkistä olemusta. Siksi on luonnollista, että terveen ja voimakkaan etnisen identiteetin omaava henkilö myös haluaa välittää lapselleen omalla kielellään kulttuuriaan. Näin ei ole asia saksan-suomalaisissa kodeissa, joista suuressa enemmistössä (80 %) kotikielenä on yksinomaan tai lähes yksinomaan saksa. Vain pieni osa äideistä puhuu lapselleen yksinomaan suomea (15 %) - siitä huolimatta että lapset kasteessa ovat saaneet suomalaisen etunimen. Äitinsä kotimaasta lapset eivät tiedä juuri muuta kuin isovanhemmat ja kesämökin. Onkin oletettavaa, että pääosalla saksansuomalaisista assimilaatio tapahtuu jo toisessa siirtolaispolvessa.

Lasten kieliasia on kuitenkin monin verroin ongelmallisempi kuin miltä ensin vaikuttaa. Syitä on etsittävä saksalaisesta yh-

Yhtenä suomalaisten akkulturaatioesteenä voidaan pitää kaksoiskansalaisuuden mahdollisuuden puuttumista, jonka kuitenkin uusi kansalaisuuslaki suo suomalaisten äitien lapsille. Kun Suomen asiat tuntuvat liian kaukaisilta ja vaikuttamisen mahdollisuus Liittotasavallassa puuttuu, tuntee moni olevansa yhteiskunnan ulkopuolella. Poliittinen ja yhteiskunnallinen aktiivisuus tuskin kuitenkaan on kiinni äänestysoikeudesta, kuten muutamat harvat, yhteiskunnallisesti aktiivit suomalaiset vakuuttavat.

teiskunnasta ja aviomiehen henkilökuvasta. Niinpä vaikka saksalainen aviomies mielellään suo vaimolleen suomalaisen kotiympäristön ja usein tukee hänen suomalaisharrastuksiaan, ei hän ole opetellut vaimonsa äidinkieltä. Tämä aiheuttaa ongelmia lasten suomenkielen opetukselle: lapsen ja äidin välille suomen kielestä muodostuu kuin salakieli, jota taas perheen isä ei aina voi hyväksyä. Vaikeuksia lisäävät saksankieliset ystävät ja koulunkäynti sekä joskus myös lapsen oma kielteinen asenne suomenkieltä

kohtaan, pelko olla "erilainen kuin muut", pelko joutua leimatuksi, ulkomaalaiseksi. Lisäongelmia tuottivat aikaisemmin lastenlääkäreiden pelottelut kaksikielisyyden psyykkisistä seurauksista. Suuri osa suomalaisäideistä on kuitenkin niitä, jotka tarkoituksellisesti eivät ole opettaneet lapselleen suomea. Tällöin on usein kysymys nuorena avioituneesta suomalaisesta, jolle avioliiton alkuaikana, jolloin myös lapsi on syntynyt, on ollut tärkeämpää oman saksankielen kohentaminen kuin suomen opettaminen lapselle. Tässä akkulturaatioprosessin vaiheessa äiti on saattanut kokea suomen opettamisen lapselle oman saksan kielen kehityksensä esteeksi.

Ongelmat yksikielisyydestä ilmenevätkin sitten kesälomamatkalla, jolloin useimpien suomalaisten isovanhempien ja heidän saksalaisten lastenlastensa välillä ei ole yhteistä kieltä. Ongelmia tuottanee myös uusi, vuoden 1985 alusta voimaan astunut kansalaisuuslaki, joka suo saksansuomalaisten lapsille kaksoiskansalaisuuden. Nyt kun esteet Suomessa opiskeluun tai vaikkapa huomattavasti Liittotasavaltaa lyhyempään asevelvollisuuden suorittamiseen Suomessa ovat olemassa, saattaa esteeksi muodostua suomen kielen taidon puuttuminen.

Suomalaisen etninen identiteetti, johon mm. liittyy tarve oman koulutuksen hyödyntämiseen työelämässä ja siitä seuraava taloudellinen riippumattomuus aviomiehestä, joutuu kyseenalaiseksi kun tiedetään, että vain kolmasosa suomalaisista naisista käy kodin ulkopuolisessa ansiotyössä. Kipeä asia monelle onkin kotiäidin työ kun taskussa ovat lääkärin tai arkkitehdin paperit. Monet haluaisivat ansiotyöhön vaikka se perheen talouden kannalta ei olisikaan tarpeellista. Mielenkiintoista onkin, että saksansuomalaiset eivät vertaa itseään saksalaiseen naiseen, vaan he vertaavat itseään Suomessa asuviin ystäviinsä.

Syyt suomalaisten kotiäitien suureen määrään löytyvät ensisijaisesti saksalaisesta yhteiskunnasta, missä kouluikäisten ja sitä nuorempien lasten äideille ei juuri ole vaihtoehtoa. Kun ruokailua ei ole järjestetty las-

tentarhoihin eikä kouluihin, tulevat lapset koulusta normaalisti puolen päivän maissa kotiin syömään. Monilla on myös ilmennyt vaikeuksia saada paikkakunnalta koulutustaan vastaavaa työtä. Ei ole myöskään väheksyminen monen saksalaismiehen perinteistä käsitystä naisen paikasta kotona ja käsitystä että vaimon ei taloudellisista syistä t a r v i t s e mennä ansiotyöhön. Äidin jäämistä kotiin tukee siis paitsi sakalainen yhteiskunta lastentarha- ja koululaitoksen avulla, myös yleinen mielipide, jonka edustajana tässä voi olla oma aviomies. Joukossa on toki myös sellaisia, jotka viihtyvät hyvin kotitöiden parissa, joskin useimmat haaveilevat ansiotyöstä, "kun lapset ovat isompia".

Saksansuomalaisen akkulturaatioesitteet

Tekijät, jotka hidastavat yksilön akkulturoitumista vieraassa kulttuurissa ovat akkulturaatioesteitä. Sellaisina ilmenevät monelle suomalaiselle jo mainittu kotiäidin rooli oman koulutuksen vanhentuuessa työkokeuksen puutteen takia. On myös akkulturaatioesteitä, jotka yleensä häviävät akkulturaatioprosessin edetessä. Sellaisia olivat saksalaisessa kulttuurissa suomalaiseen nähden erilaisina koetut piirteet: materialististen arvojen korostaminen, sosiaalisen kanssakäymisen muodollisuudet kuten teitittely ja kättely, sääntöjen paljous, byrokratia, saksalaisen ihmisen "kaikkietävyys", pikkutarkkuus ja asiallisuus. (6) Ne saattavat aiheuttaa viihtyvyyden huonontumista ja ärtyymistä etenkin siirtolaisuuden alkuvuosina, jolloin akkulturaatioprosessiin kuuluu väistämättä suomalaisen yhteiskunnan vertaaminen saksalaiseen.

Luonteeltaan psykologisia ja usein vain hitaasti väistyviä ovat akkulturaatioesteinä yksilölliset ongelmat, sellaiset kuten yksinäisyys, sairaaloinen koti-ikävä, tulevaisuuden pelko, juurettomuus. Tekijöitä, jotka äärimmäisessä tapauksessa saattavat aiheuttaa alkoholismin tai mielenterveydellisiä haittoja, avioeron ja takaisin paluun Suomeen.

Saksansuomalaisten kulttuuritietoisuus akkulturoitumisen määrittäjänä

Edellä esitetyn aineiston perusteella on perustelua väittää, että Liittotasavallan suomalaiset ovat keskimäärin hyvin akkulturoituneet kielellisesti ja sosiaalisesti saksalaiseen yhteiskuntaan, mutta säilyttäneet samalla oman etnisen identiteettinsä tuomalla sitä julki niin kotona kuin kodin ulkopuolellakin, ts. he ovat integroituneet. Tosin etninen identiteetti ei ole särötön, kuten mm. lasten kielikysymyksessä ilmeni.

Yhteiskunnallinen sopeutuminen, johon tässä luetaan mm. osallistuminen työelämään, poliittinen aktiivisuus ja valtakulttuurin seura- ja seurakuntaorganisaatioihin osallistuminen, ei sen sijaan ole ollut erityisen aktiivista pitkänkään Liittotasavallassa asuminen jälkeen. Niinpä suomalaisista vain aniharva on kiinnostunut aktiivisesti politiikasta, saksalaiseen seura- ja seurakuntaelämään osallistuminen on niinkään vähäistä kun sitä verrataan suomalaisten aktiviteetteihin oman vähemmistöryhmän piirissä.

Kun tässä artikkelissa on ollut mahdollista tarkastella vain keskivertosaksansuomalaista, unohtuvat helposti vähemmistönä olevat isoituneet tai assimilaatioon pyrkivät henkilöt. Heitäkin on suuressa joukossa. Esimerkkinä tästä voi mainita 20 vuotta maassa asuneen suomalaisen, joka tarkoituksellisesti haluaa täysin samaistua saksalaiseen ihmiseen, assimiloitua saksalaiseen yhteiskuntaan haluamatta olla missään tekemisissä entisen kotimaansa tai sen ihmisten kanssa. Hän on identiteetiltään vaurioitunut ihminen. Taustalla ovat särkyneet ihmissuhteet Suomessa, muistot ja elämä, jonka unohtaminen on tärkeämpää kuin oman itsensä hyväksyminen suomalaisena. Toisaalta tällainen ihminen on isoitunut ihminen, koska hän on eristäytynyt omasta alkuperäiskulttuuristaan. Ominaista tällaiselle henkilölle on myöhemmässä elämän vaiheessa tapahtuva vasta-akkulturaatio, palaaminen ainakin jossain muodossa alkuperäiskulttuurinsa lähteille. Usein palaajana on toisen, joskus vasta kolmannen sukupolven suoma-

laissiirtolainen.

Viitteet ja lähteet

1. Artikkelin perustuu tutkimustuloksiin, jotka on saatu tämän artikkelin kirjoittajan vielä julkaisemattomasta tutkimuksesta.
Teoreettisen käsitteistön määrittämisessä on käytetty aikaisemmista akkulturaatiotutkimuksista tuttuja, tätä tutkimusta varten kehitettyjä termejä. Erityisesti artikkeli nojaa PADILLAN akkulturaatioteoriaan (Padiilla, Amado, Acculturation, Theory, Models and Some new Findings, s. 40-81, Colorado 1980) Ks. lähemmin Siirtolaisuus 1986/1.
2. Haastattelut perustuvat pääasiassa saksalais-suomalaisten perheiden saksalaisen aviopuolison haastatteluihin ja Gallup-tyyppiseen kyselyyn, mikä kohdistui henkilöihin, joilla ei ole mitään henkilökohtaisia suhteita Suomeen. Näiden kahden ryhmän vastauksissa ei ollut juurikaan eroja paitsi että suomalaisten kanssa avioituneet tiesivät Suomen asioista enemmän kuin muut.
3. Munter, Arja (toim.), Ruotsiin muuton ongelmat. Siirtolaisuustutkimuksia A 7, s. 28-30, Vaasa 1979.
4. Keski-Euroopassa ei joulupukki tuo lahjoja kotiin henkilökohtaisesti, vaan hän on tuonut ne salaa kuusen alle tai lahjojen tuojana esiintyy salaperäinen ja näkymätön Christkindl. Katolisissa kodeissa lahjat jaetaan vasta joulupäivän aamuna. Vasta joulupäivänä syödään myös juhlapäivällinen.
5. Saksansuomalaisista on 90 % säilyttänyt Suomen kansalaisuuden. Saksan kansalaisuus oikeudet omaavat pääosin sellaiset suomalaiset, jotka ovat asuneet maassa yli 20 vuotta ja ovat saaneet Saksan kansalaisuus oikeudet automaattisesti avioituttuaan saksalaisen kanssa, mutta menettäneet samalla Suomen kansalaisuuden.
6. Tieto perustuu haastattelulomakkeiden vastauksiin. Tällöin kysyttiin, mikä Saksassa on vierasta tai mikä ärsyttää.

Summary

Part I of this two-part article appeared in the preceding number of this periodical (*Siirtolaisuus* 1986/1). It dealt with the development of cultural awareness among the Finns living in the Federal Republic of Germany prior to their emigration. It also discussed acculturation terminology, which has been developed for the purposes of the present study using previously published acculturation studies to facilitate matters.

The adjustment of an emigrant to an alien culture is determined not only by traditional factors like the individual's age upon emigrating and the time of its taking place but also by his ethnic distance from the new cultural milieu and his social status in that environment. Of these factors, the last-mentioned appears to be the most important. This was made clear in making comparisons between Finns living in West Germany and Sweden. In spite of the close affinity of the Finnish and Swedish cultures, Finnish emigrants in Sweden are confronted with negative attitudes on the part of the native population. What weighs in the balance noticeably is the marked difference between the social standings of the Finns resident in Germany and Sweden. Whereas the Finns in the Federal Republic are well educated (34 % of them college graduates) and with a command of German, married to a citizen of the country and coming from a homeland generally enjoying exceptional popularity in West Germany, the Finnish emigrants in Sweden are less well educated, lack a knowledge of the local language and are for the most part listed in the official Swedish books as aliens.

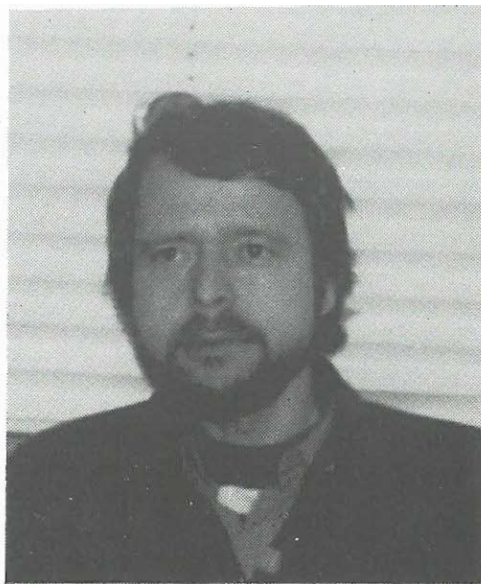
In German-Finnish homes, the ethnic loyalty of the Finns is prominently evidenced outwardly. The household is furnished in a Finnish style; the tableware, glassware, textiles and ornamental fixtures are Finnish. Since it is the wife who is Finnish in the majority of the mixed marriages, the cuisine is predominantly Finnish too. In addition, the German Finns take part in social and religious activities organized by their compatriots, and the German husbands are on the whole glad to go along with their Finnish wives.

Although the children have Finnish names, only a few of them speak the mother tongue of their mother. The language of the home is German, partly for the reason that the German husband has not learned his wife's language. Relatively few (34 %) of the Finnish wives work outside the home compared with their sisters back in Finland; this hardly deviates from the corresponding figures for the men. The participation of the Finns in the social life of the community has been slight; rare is the individual who has taken any active part in politics or the work of organizations.

Considered on the whole, the average German Finn has integrated in German society linguistically and socially without losing his/her ethnic identity. The process of fitting into the community has not, however, proceeded with equal smoothness; one reason has been the structure of German society, in which it is well-nigh the obligation of a mother of school-age children to stay at home. In Finland, where meals are served pupils at school and small children are taken care of in day nurseries while mothers go to work outside the home, there are no such practical obstacles to wives accepting employment.

Erkki Virta

Hemspråks- klasserna står inför en ny ut- vecklingsperiod

Erkki Virta är doktorand i psykologi vid Stockholms universitet och har forskat om språklig och kognitiv utveckling hos invandrarbarn. Han har bl a skrivit en forskningsöversikt för Språk- och kulturarvsutredningen med titeln Språkligt tänkande, tvåspråkighet och undervisning av minoritetsbarn (Utbildningsdepartementet, DsU 1983:17).

Under sin 16-åriga historia har hemspråksklasserna i den svenska grundskolan varit föremål för forskning, utredningar, försöksverksamhet och inte minst en känsloladdad och starkt polariserad offentlig debatt. I föl fick hemspråksklasserna en förstärkt ställning i och med den svenska riksdagens beslut om att de härefter får reguljärt inrättas på grundskolans låg- och mellanstadium, dvs i årskurserna 1-6.

Riksdagsbeslutet torde öka möjligheterna till en mer nyanserad och mångsidigare diskussion, som inte längre handlar om hemspråksklassernas vara eller icke vara, utan de hittills försummade frågorna: den tvåspråkiga undervisningens innehåll och metodik.

Den offentliga debatten, som till stor del har förts av forskare, bidrog på sin tid till inrättandet av hemspråksklasser. Men den har med tiden även kommit att skapa stor osäkerhet om klassernas framtid, vilket har försvårat planering och långsiktigt arbete i skolorna. Ända till i år har hemspråksklas-

serna endast funnits till i form av försöksverksamhet i väntan på utredningar och regeringens beslut, samtidigt som den offentliga diskussionen har handlat om huruvida klasserna skall få finnas kvar eller inte.

Under sådana omständigheter har debatten naturligt nog blivit så polariserad och inläggen så tillspetsade att resultatet antagligen blivit snarare förvirring än klarhet bland föräldrar, lärare skolledningar och politiker.

I ett replikskifte som mest har handlat om hemspråksklassernas fortsatta existens har det inte funnits utrymme för funderingar kring undervisningens innehåll och metodik. Bl a har man i alltför liten utsträckning diskuterat den tvåspråkiga ämnesundervisningen och undervisningen i svenska som andraspråk.

Svenska klasser

Av de drygt 80 000 invandrareleverna i den svenska grundskolan går den stora majorite-

ten (87-88 procent) i vanliga *svenska klasser* med eller utan några veckotimmars hem-språksundervisning. Dessa elevers utbildnings-behov har fått en alldeles för undanskymd plats i de senaste årens forskardebatt. Även om den här artikeln mest handlar om hem-språksklasser, vill jag framhålla att det finns åtskilligt kvar att utveckla när det gäller un-dervisningen av invandrarelever i svensk-språkiga klasser.

Hemspråksklasser

Omkring tio procent av invandrareleverna går i *hemspråksklasser*, den klassform som har vållat mest debatt och väckt de starkaste känslorna. Av de ca 530 hemspråksklasserna är de flesta finska, men det finns också mån-ga klasser med t.ex. grekiska, spanska, turkis-ka och olika jugoslaviska språk som und-ervisningsspråk.

Språk- och kulturavsutredningens förslag om att kalla hemspråksklasserna för två-språkiga klasser förverkligades inte. Detta är synd med tanke på att ordet tvåspråkig bäst beskriver såväl målsättningen för som den praktiska verkligheten i dessa klasser. Samt-liga elever undervisas ju i och på två språk.

Alla elever i hemspråksklassen har samma mådersmål, och större delen av undervisnin-gen ges i början på detta språk. Svenskans andel i undervisningen ökar sedan successivt. Enligt regeringens beslut om ramtimplaner skall i genomsnitt *minst* 44 procent av un-dervisningen på låg- och mellanstadiet ges i och på svenska.

Minoritetsspråkets andel får alltså bli *högst* 56 procent av den totala undervisnings-tiden på låg- och mellanstadiet. Detta öppnar möjligheten för de kommuner som är negativt inställda till hemspråksklasser att dra ner på minoritetsspråkets andel i undervisningen, vilket i sin tur bäddar för fortsatta skolbråk i dessa kommuner. De har för övrigt inte någon skyldighet att inrätta hemspråksklas-ser. Det är bara något som kommunerna nu *får* göra.

På högstadiet vill regeringen behålla svens-kan som det "huvudsakliga undervisnings-

srpåket". Dock har tillstånd getts till sju kommuner att bedriva försöksverksamhet med tvåspråkiga klasser för finska elever öven på högstadiet. I dessa kommuner till-låts finskans andel på låg- och mellanstadiet överstiga 56 procent av undervisningstiden.

I själva verket innebär regeringens beslut även för högstadiets del bara en anpassning till den rådande verkligheten. I några av för-sökskommunerna har tvåspråkiga finska hög-stadieklasser existerat sedan flera år, låt vara under beteckningen "f d hemspråksklasser som hållits samman vid övergången till hög-stadiet".

I de sju kommunerna lär det nu bli något lättare att fortsätta utvecklingsarbetet med hemspråksklasserna, medan osäkerheten och oron inför framtiden fortsätter i de övriga kommunerna.

Sammansatta klasser

Den tredje organisationsformen för undervis-ning av invandrarelever är *sammansatta klas-ser*. Dessa består av två avdelningar, varav den ena utgörs av invandrarelever med ett gemensamt modersmål. Eleverna undervisas dels på modersmålet, dels på svenska tillsam-mans med klassens övriga elever som får hela sin undervisning på svenska.

Endast två-tre procent av invandrarelever-na går i sammansatta klasser. Ramtimplanens högsta gräns på 56 procent för minori-tetsspråk gäller även för de här klasserna.

Dessutom finns *förberedelseklasser*, som är tillfälliga klasser där eleverna undervisas både på svenska och modersmålet. Eleverna är inskrivna i svensk klass.

Ny debattperiod

Även om tvåspråkigheten har varit ett cent-ralt tema i hemspråksdebatten, har debatt-inläggen i praktiken oftast betonat endast ett av språken på det andra språkets bekost-nad.

Vid omkring mitten av 70-talet inleddes en "hemspråksperiod" i debatten då man mest framhöll modersmålets betydelse för in-

vandrarbarnen, medan man under de senaste åren mest har uttryckt oro över svenskinläringen. I vissa fall har betoningen på svenskans roll lett till krav att hemspråksklasserna borde avskaffas, ironiskt nog just nu när de börjar bli accepterade som en regeljär företeelse i den svenska grundskolan och kanske också få bättre förutsättningar för utveckling.

I denna nya debattperiod kan det finnas skäl att påminna om några av de motiveringar som ligger till grund för inrättandet av hemspråksklasser. I stort sett likadana motiveringar kan även tillämpas på sammansatta klasser.

Följande resonemang gäller i första hand familjer där enbart minoritetsspråk (ett eller flera) används som hemspråk. Men även den växande gruppen familjer där ena föräldern talar svenska med barnet och den andra något minoritetsspråk kan naturligtvis välja att placera barnet i en hemspråksklass. Då gör man det främst i syfte att bevara och utveckla barnets tvåspråkighet genom att stödja det språk som får minst stimulans i samhället, minoritetsspråket. Hemspråksklassen kan tyvärr inte erbjuda barn från sådana tvåspråkiga familjer modersmålsundervisning i svenska utan bara i svenska som andraspråk.

Varför hemspråksklasser?

För det första kan man tala om invandrar- och minoritetspolitiska motiveringar. Då stödjer man sig på principerna om valfrihet och jämlikhet i den officiella svenska invandrar- och minoritetspolitiken som riksdagen antog 1975. Beträffande finska barn kan man också återropa det nordiska kulturavtalet från 1972. Där heter det bl a att de nordiska länderna skall "söka tillgäoda önskemål från medborgare i ett nordiskt land som bor i ett annat nordiskt land om undervisning på hans modersmål". Man kan också hänvisa till att det i Finland finns ca 350 svenska grundskolor och ca 100 svenska skolor på gymnasienivå. Undervisning ges på svenska vid fem universitet varav tre är helt

svenskspråkiga.

Om vi utgår från att undervisning på minoritetsspråk är en *rättighet* är det inte nödvändigt att hela tiden försöka bevisa att hemspråksklasserna är ett bättre alternativ än svenska klasser. Det räcker med att visa att hemspråksklasserna inte är sämre än svenska klasser med tanke på skolans allmänna mål och den tvåspråkighetsmål som gäller för invandrarelever.

Enligt skollagen skall skolan (1) meddela eleverna kunskaper och öva deras färdigheter samt (2) i samarbete med hemmen främja elevernas utveckling till harmoniska människor och dugliga samhällsmedlemmar.

Skolans allmänna målsättning beträffande invandrarelevernas kunskaps- och personlighetsutveckling och samarbete med hemmen kan knappast vara lättare att förverkliga i en svensk klass än i en hemspråksklass.

I en svensk klass är undervisningen planerad för barn vars modersmål är svenska. Barn som inte råkar ha svenska som modersmål får arbeta betydligt hårdare än de svenska eleverna för att inhämta de nödvändiga kunskaperna. I en hemspråksklass förmedlas kunskaperna först på det språk som eleverna kan bäst, och när svenskan används som undervisningsspråk kan språket anpassas efter elevernas färdighetsnivå.

Samma resonemang gäller för barnens allmänna intellektuella utveckling, där det språkliga samspelet med omgivningen spelar en viktig roll. Detta samspel blir knappast särskilt utvecklande, om barnet inte riktigt förstår vad som sägs och om barnet inte har fulla möjligheter att ge uttryck för sina tankar och upplevelser.

Personlighetsutveckling

Vad händer med elevernas utveckling till "harmoniska personligheter"? Några förutsättningar för en sådan utveckling är att barn slipper onödiga nederlag i kommunikation och skolarbete, att de känner sig trygga, accepterade och uppskattade. Även i detta fall är det lättare att sträva efter optimala utvecklingsförhållanden i hemspråks-

klass än i svensk klass.

Mot denna bakgrund är det alltså lättare att uppnå skolans allmänna mål för invandrareleverna om de ges möjlighet att gå i en hemspråksklass.

Men verkligheten är mycket mer komplicerad än vad sådana här allmänna resonemang ger vid handen. Vi skall komma ihåg att trots de höga krav som ställs på invandrareleverna i svenska klasser har många klarat sig bra. I några språkgrupper är skolframgången lika bra eller t o m bättre än bland svenska elever. Men onödigt många har också misslyckats, t ex bland finska elever.

Tvåspråkighet

Enligt det tvåspråkighetsmål som riksdagen fastslog 1976 skall invandrareleverna kunna använda båda språken aktivt i olika behövliga och önskade situationer. Den här målformuleringen måste preciseras om den skall kunna användas i forskning, utvärderingar och undervisning, men den får duga här som utgångspunkt för diskussionen.

Undersökningar och statistik om invandrarelever i svenska klasser visar att eleverna i stor utsträckning helt går över till att använda svenska i alla situationer, även i hemmet. Skolan har inte lyckats med att tillräckligt stödja elevernas intresse för att använda och utveckla sitt modersmål.

Den ena hälften i tvåspråkighetsmålet, att aktivt kunna och vilja använda minoritetsspråket, har alltså visat sig svår att uppnå i de svenska klasserna. I hemspråksklasserna är möjligheterna att bevara och utveckla modersmålet naturligt nog mycket bättre, eftersom en stor del av undervisningen ges på detta språk.

Inlärn timer av svenska

Svenskan då? I svenska klasser är förutsättningarna för inlärn timer av svenska inte de bästa tänkbara, eftersom undervisningen inte är planerad för barn som har svenska som sitt andraspråk. Man utgår helt enkelt inte från den färdighetsnivå som eleverna redan har.

Återigen vill jag påminna om att detta är ett generellt resonemang, som inte behöver stämma överens med verkligheten för alla invandrarelever och alla klasser. Det finns många invandrarelever som i svensk klass lyckats utveckla en god färdighet i svenska. Jag tror inte att hemspråksklasserna behöver motiveras med halvspråkighets-spöket.

Hur blir det med svenskan i hemspråksklasserna? Hinner eleverna lära sig tillräckligt mycket svenska?

En missuppfattning som tycks leva kvar från forskardebattens "satsa på hemspråket"-period är att färdigheten i svenska växer fram nästan automatiskt bara eleverna fått lära sig sitt modersmål. Den här missuppfattningen hålls gärna vid liv av motståndare till hemspråksklasser. Förenklade eller felaktiga motiveringar är ett tacksamt mål för angrepp på hemspråksklasserna.

Generellt sett stämmer det nog att undervisningen i de tvåspråkiga hemspråksklasserna på olika sätt kan underlätta elevernas inlärn timer av svenska.

Undervisningen i och på svenska kan anpassas efter elevernas växande färdighet i svenska, vilket gynnar såväl svenskinlärn timer som ämnesundervisningen på svenska.

Dessutom behöver eleverna inte lära sig alla språkliga färdigheter från början två gånger bara för att de skall lära sig två språk. Det finns viktiga språkligt-intellektuella färdigheter som kan tillämpas på båda språken när de väl har lärts in på ett av språken.

Ett bra exempel är läs- och skrivförmågan. När barnet lärt sig att läsa och skriva på sitt modersmål, kan dessa färdigheter också tillämpas på svenska utan att barnet behöver lära sig grunderna för läsning och skrivning en gång till.

Ett annat viktigt exempel är de möjligheter som språket ger till verklighetsanalys och abstraktion. Den begreppsutveckling som sker på det ena språket kan även utnyttjas på det andra, bara man lär sig namnen på de nya begreppen. Denna överföring av färdigheter mellan språken gäller självfallet inte bara i en riktning, från första- till andraspråket, utan också från svenskan till minori-

tetsspråket.

Samma resonemang gäller för sådana språkligt-intellektuella skolfärdigheter som vanan att inhämta kunskaper, bearbeta problem, uttrycka tankar och åsikter osv. När eleven utvecklar sig på dessa områden genom ett språk, kan det inlärdas även utnyttjas på det andra språket.

Språket som system

Det finns alltså områden i barnets språkliga, intellektuella och kunskapsmässiga utveckling där man kan säga att språken stödjer varandra. Detta gäller dock i mindre utsträckning för det område som brukar kallas lingvistisk språkfärdighet eller språket som system: uttal, rättstavning, grammatik, ordförråd och ordens betydelser inom ett visst språk.

Ett gott finskt uttal hjälper t ex föga när man skall uttala svenska ord. Felfri finsk ordböjning och satstruktur utgör ingen garanti för att man också behärskar motsvarande grammatiska färdigheter på svenska osv.

För att dessa aspekter av barnens svenska språkfärdighet skall kunna utvecklas och automatiseras behövs naturligtvis undervisning av god kvalitet och mycket av praktisk träning i form av kontakter med svenska barn och vuxna.

I båda avseendena har hemspråksklasserna på många orter redan kommit långt i utvecklingsarbetet. Undervisningen i och på svenska fungerar tillfredställande, och olika gemensamma aktiviteter organiseras tillsammans med svenska klasser för att öka elevernas kontakter med svenska elever.

När det gäller undervisningen i svenska som andraspråk lider dock hemspråksklasserna alltför ofta av samma brist som de övriga klassformerna: avsaknaden av utbildade och erfarna lärare som är specialiserade just på denna krävande undervisning.

Det var först läsåret 83/84 som man för första gången fick möjlighet att i ämnesläro-utbildningen ta med svenska som andraspråk i lärarkombinationen, och fortfarande

är de flesta av landets lärare i svenska som andraspråk helt utan utbildning för sin uppgift. Problemet kan bara lösas med en kraftig satsning på fortbildning och med att det inrättas särskilda tjänster för lärare i svenska som andraspråk.

Det är många som idag säger att invandrar- eleverna skall lära sig svenska. Men samhället tycks inte berett att satsa resurser på att förverkliga denna målsättning.

Tidig tvåspråkighet

En annan missuppfattning som har levt kvar från hemspråksdebattens tidigare perioder och som nu utnyttjas emot hemspråksklasserna är att de på något sätt skulle utesluta en tidig inläring av svenska. Jag har till och med hört påståenden som går ut på att hemspråksklasserna strävar efter att skydda barnen för svenska språket.

Ordet "språkskydd" har faktiskt använts om enspråkiga daghemsgrupper och tvåspråkig undervisning i hemspråksklasser. Men då har det handlat om att skydda barnens modersmålsutveckling, inte att skydda barnen för tvåspråkighet!

Det är naturligtvis bara bra om barn redan i enspråkiga daghemsgrupper kommer i kontakt med svenskar och svenska språket och på detta sätt lär sig att förstå och använda svenska i konkreta vardagssituationer.

Tidig tvåspråkighet skadar inte barnet. Frågan är bara hur man bäst introducerar svenskan i barnens liv. De borde få möjlighet att lära sig svenska under förhållanden som inte leder till språkbyte och där de inte behöver skämmas för sitt eget språk och sina ännu bristfälliga kunskaper i svenska. Sådana förhållanden finns i enspråkiga daghem och i hemspråksklasser.

Jag pläderar givetvis inte för någon formell undervisning i svenska för barn i enspråkiga daghemsgrupper, utan för naturliga kontakter med svenska språket: gemensamma aktiviteter med svenska barn, besök av svenska teatergrupper på daghemmet osv, eller varför inte besök av en svensklärare en gång i veckan som skulle ge barnen tillfälle

att lyssna på och använda svenska t ex i lekens form.

Jag vet att det här är tankegångar som redan med framgång prövats åtminstone på flera finska daghem. Men även om de här idéerna inte längre är några nyheter, tål de att upprepas här eftersom jag tycker att de är värda att pröva och utveckla.

Fördelen med tidiga kontakter med svenska är att man då utnyttjar små barns enorma kapacitet till språkinläring och deras intresse för sin omgivning. Då skulle även svenskan få chansen att bli något av ett känslspråk för barnen, eftersom det skulle associeras med tidiga upplevelser.

Stödtänkande

Det stora problemet med att lära bernen svenska redan i förskolan ligger i att barnens färdighet i svenska med all sannolikhet kommer att användas emot hemspråksklasser i skolan. Dessa ses ju trots allt vackert tal ofta som någon sorts tillfälliga klinikklasser, där bernen går i väntan på att de skall lära sig tillräckligt mycket svenska för att kunna hänga med i undervisning på svenska i en vanlig svensk klass.

Om elever i hemspråksklass inte lär sig svenska, säger motståndarna att dessa klasser bör avskaffas. Om eleverna däremot lär sig svenska tidigt, heter det också att hem-

språksklasserna bör avskaffas. De behövs inte längre eftersom eleverna redan kan svenska!

Det är fortfarande vanligt med ett stödtänkande när man talar om hemspråksundervisning och hemspråksklasser. De finns till därför att stackars invandrarelever inte klarar sig annars. Minoritetspolitik blir till socialpolitik.

Nu när hemspråksklasser får reguljärt inrättas på grundskolans låg- och mellanstadium och finska högstadielklasser prövas i flera kommuner är det kanske lättare att se dessa klasser som ett värde i sig, inte bara som tillfälliga stödundervisningskliniker.

Det här är kanske bara en from förhoppning som inte kommer att besannas. Men om den uppfylls står också forskningen inför nya uppgifter. Då gäller det inte längre att serva politikerna med beslutsunderlag så att de kan välja att satsa på den ena eller andra klassformen. I stället kan vi forskare försöka bidra till utvecklingsarbete inom varje klassform: svenska klasser, sammansatta klasser och hemspråksklasser.

Mycket återstår att göra t ex när det gäller svenska som andraspråk, samarbete mellan hemspråksklasser och svenska klasser, bearbetning av attityder gentemot hemspråksundervisning och utvecklande av metoder och läromedel för tvåspråkig ämnesundervisning.

Invarianta ord och ordlån

I finskan finns det ett fåtal adjektiv, som alltid förblir oböjda och kongruerar alltså inte i attributiv ställning med huvudordet. Sådana adjektiv är bl.a. de mycket frekventa aika ('väldig, riktig'), ensi ('nästa, första'), eri ('skild, olik, annan'), kelpo ('präktig, duktig, duglig'), koko ('hel, all, betydlig'), pikku ('liten') och viime ('senaste, förra'). Dessutom är det mycket vanliga indefinita pronominet joka ('varje') alltid oböjt. Även huvudordet efter joka förblir oböjt.

De ovan uppräknade adjektiven kan inte kompareras eller adverbialiseras medelst adverbsuffix. Några av dem, men inte alla, kan stå oböjda som adverb, ex. aika hyvä ('ganska bra'), melko varma ('rätt så säker'), koko yleinen ('rätt allmän'), eri korkeat ('olika höga'). Ett särfall av adverbial funktion är uttrycket pikku hiljaa ('så sakteliga'), där pikku är en adverbial bestämning till hiljaa. Ordet pikku intar också en särställning genom att det som adjektiviskt attribut alltid måste stå omedelbart före huvudordet. Övriga restriktioner, som gäller för några av dessa adjektiv, är att de kan stå i enbart jakande satser, som exempelvis orden aika och melko. Adverbet koko i betydelsen 'rätt, tämligen' är obetonat i jakande satser. Ytterligare restriktioner är att de oböjda adjektiven inte kan stå som predikatsfyllnader i en sats. Trots dessa olika restriktioner betraktas de i allmänhet som adjektiv, eftersom de besitter adjektivens syntaktiska huvudegenskap, d.v.s. förmågan att uppträda omedelbart som attributiva bestämningar framför huvudordet (jfr Karlsson-Hakulinen, 79:78).

Det är alltså en tämligen liten grupp adjektiv som beter sig som dessa, men det är ur frekvenssynpunkt intressant, att de är så pass vanliga i det talade språket. I Suomen kielen taajuussanasto (1979) står faktiskt eri och koko bland de 100 mest frekventa orden i denna finska frekvensordbok. Pronominet joka står som nummer 5 i frekvenslistan. Men joka är inte enbart ett indefinit (oböjt) pronomen utan också ett relativt, böjt pronomen. Det faktiska frekvenstalet framgår inte av framställningen i frekvensordboken varken för joka som indefinit eller relativt pronomen. För övriga adjektiv gäller att de böjs utom i vissa sammansatta ord, där förleden kan utgöras av ett adjektiv, som kan förbli oböjt.

Enligt det böjningsschema, som återges på sida XVI i Nykysuomen sanakirja, finns det tre typer av sammansatta nomen med en adjektivisk förled. Till första kategorin hänförs substantiv, där den adjektiviska förleden förblir oböjd och efterleden böjs, ex. pyhäpäivä:pyhäpäivän:pyhäpäivänä. Den andra kategorin utgörs av substantiv där bägge leden böjs, ex. omatunto:omantunnon:omantuntona och den tredje kategorin utgörs av sammansatta substantiv där bägge leden kan böjas eller alternativt bara efterleden, ex. harmaahanhi:harmaahanhen:harmaanhanhen:harmaanhena:harmaanahanhena. Tendensen i modern finska är att substantiven allt mer faller inom den första kategorin, dvs. den där förleden blir oböjd. I en nyligen publicerad artikel "Omantunnon kysymys" i Kieliviesti 1/86 skriver Raija Lehtinen om

dessa typer av sammansatta substantiv följande: Somliga syntagmer har blivit vedertagna termer i form av ett sammansatt ord, ex. harmaa leppä ('grå al') där man velat specificera gråalen som en art för sig till skillnad från klibbal och brunal. Efter det att syntagmen har blivit ett sammansatt ord har förleden blivit invariant. Men det finns många vedertagna sammansatta ord, där den adjektiviska förleden böjs. Många ord som börjar med iso- ('stor'), musta- ('svart'), nuori- ('ung'), pitkä- ('lång'), uusi- ('ny') och vanha- ('gammal, ålder-') böjer bägge leden, ex. Kerron sinulle isostavihasta ('Jag ska berättas för dig om stora ofreden'), Mustanmulan alue ('Svartmylleregionen'), vanhojapokkia ('ungkarlar') osv. Ortnamn som har en adjektivisk förled böjs också i bägge leden, ex. Uudellamaalla ('I Nyland'), Isossa-Britanniassa ('I Storbritannien') osv. Sedan finns det ett antal adjektiv, som aldrig böjs i förledsställning, ex. hapan ('sur'), raaka ('rå'), vajaa ('knapp, bristfällig, ofullständig') och vapaa ('fri'). Finnarna äter hapankorppuja ('sura skorpor'), raakaraasteita ('rårivet') och så tillbringar de vapaapäivää ('legig dag') med fiske. Adjektiv, som slutar på -ut eller -yt, är som bestämningsled också i regel oböjda, ex. ohutsuolessa ('i tunntarmen'), kevytmaidtoa ('lättmjölk') osv. Under senare år har också adjektiv som kuiva- ('torr'), kylmä- ('kall'), suora- ('rät'), tuore- ('färsk') och valmis- ('färdig') blivit invarianta som förled i sammansatta substantiv, ex. kuivatelakka ('torrdocka'), tuoretavara ('färskvara') osv.

Facktermer tenderar alldeles speciellt att bli sammansättningar, där förleden blir invariant. Sammanskrivningen är ett tecken på att det inte är fråga om en fillfällig ordfogning av ett attribut och ett huvudord, utan ett nytt vedertaget begrepp. Många sammansatta ord har som förled konsonantstammen av ett adjektiv (givetvis för sådana adjektiv som har både vokal- och konsonantstam) och detta anser Raija Lehtinen nästan vara ett

kriterium för att det sammansatta ordet har fått en speciell terminologisk betydelse. Exempel på dylika adjektiv är nuor- ('ung'), pien- ('liten, små'), suur- ('stor') och uus- ('ny'). Det sistnämnda uus- är inte en konsonantstam utan en apokoperad form. Exempel på termer med dessa förled är: nuosuomalainen ('ungfinne'), pientalo ('småhus'), suurperhe ('storfamilj') och uushopea ('ny-silver'). Morfologiskt osjälvständiga förled utgörs av t.ex. kauno- ('skön'), kelta- ('gul'), kirjo- ('brokig'), pehmo- ('mjuk'), puna ('röd'), rusko- ('brun'), sini ('blå'), valko- ('vit') och viher- ('grön'). Exempel på sammansatta ord med dessa osjälvständiga former är: kaunokirjallisuus ('skönlitteratur'), kirjosieppo ('svart och vit flugsnappare'), pehmojäätelö ('mjukglass'), ruskoiili ('brunkol'), sinivuokko ('blåsippa'), valkovuokko ('vitsippa') och viheralue ('grönområde').

En intressant kategori sammansatta ord utgörs av verbalsubstantiv försedda med en adjektivisk förled. Här har förmodligen svenskan varit modellbildande. Finska språkvårdare ogillar somliga av dessa nyord och anser att de kan vara betydelsemässigt vilseledande. Som exempel anges kaitafilmaus ('smalfilmning'), som inte betyder smalt filmande utan en teknik, där man använder en smalare film än normalt. Kylmäkäynnistys ('kallstart') av en bil innebär att motorn inte uppvärmts före starten. Ord av den här typen blir allt vanligare i modern finska och vad värre är nya verb bildas på dessa sammansatta ord, ex. kaitafilmata ('smalfilma') och kylmäkäynnistää ('kallstarta'). Tydligt är behovet av dylika tekniska termer mycket stort och därför bildas de enligt mönster från andra språk. Språkvårdarna kämpar förgäves emot denna tendens.

Sammanfattningsvis skulle jag vilja hävda att de invarianta förleden innebär en morfem- och fonemekonomisk vinning för finskan, som ju i regel böjer alla attributiva adjektiv i samma kasus och numerus som hu-

vudordet och dessutom övriga framförställda pronomen och räkneord, vilket gör att satslängden blir mycket lång. I modern finska har man länge varit inriktad på att förkorta både nomen och verb, där så är möjligt. Man byter t.ex. gärna ut vissa långa avledningssuffix mot kortare utan att betydelsen förändras. Jämför t.ex. det något föråldrade näkyväisyys ('sikt') med det moderna näkyvyys; en inbesparning av tre grafem. Jämför också det ålderdomliga traagillinen ('tragisk') med det nyare traagingen; en inbesparning av 4 grafem. När ord inlånas från ett språk till ett annat, är det inte alls ovanligt att de förblir oböjda i sin nya språkliga omgivning. Det är kanske rentav ett universellt drag, att ett lånord, som av olika skäl inte kan inpassas i ett språks fonematisk-morfologiska struktur förblir oböjt.

I svenskan finns det många sådana främmande ord, som tenderar att förbli oböjda. Det från zigenarspråket inlånade slangordet lattjo ('rolig, roligt') fungerar både som adjektiv och adverb, men är för övrigt oböjt. Ordet kul ('god, bra, rolig') är också oböjt både som adjektiv och adverb. Det är ett slangord av omstritt ursprung. Bertil Molde (i Språkvård 1970:1) framlägger en hypotes, att ordet nöjligen är av finskans kyllä ('ja visst, just så o.dyl.'). Att ordet är invariant kan ha föranlett nybildningar av stammen kul som t ex. kulig, kuligt, kuliga. Dessa analogier till t.ex. rolig tyder på att man känt ett behov av att böja ordet kul. Det från franskan inlånade beige (av ital. bambagia 'bomull') är oböjlig i singular, men kan numera heta beiga i plural. Det vanliga är dock att man bildar ett sammansatt ord beigefärgad, som sedan kan böjas i likhet med övriga svenska adjektiv. Orange är ett annat exempel. Som substantiv i betydelsen 'apelsin' böjs det orange:orangen:oranger. Numera har termen apelsin helt trängt undan ordet orange i betydelsen apelsin. Men adjektivet oran-

ge i betydelsen 'brandgul' är oböjt. I böjda former föredrar man det sammansatta ordet orangefärgad. Det är möjligt att dessa ords ortografiska skick bidrar till att orden blir invarianter. I svenskan finns ju också ett snarlikt ord fräsch, som också inlånats från franskans fraîche (egentligen av gammalt germaskt ursprung och liktydigt med frisk). Ordets vokalelement och väsljud har emellertid anpassats till svenskans ortografi, vilket kan tänkas underlätta ordets inlemning i böjda former. Svårigheter vid uttal och böjning har föranlett försvenskad stavning av många inlånade element. Detta i sin tur har möjliggjort att orden kan böjas enligt svenskans deklinationsmönster och övriga böjningsmönster. Bra exempel på dylika ord är: pendang, restaurang, chiffon, säsong, va-gong, depå, trikå, supé och filé.

Engelska lånord av sent datum har fått behålla sh i stavningen för sj-ljudet. Sådana ord är exempelvis: shaker, shoppa, shorts, show och shocking, det sistnämnda ett oböjt predikativt adjektiv. Några av dessa ord vållar dock fortfarande svårigheter vid böjningen. Ett litet test som jag utförde med några av mina studenter visade att osäkerheten var stor, huruvida pluralformen hette shakers eller shakarar. De flesta antog att den engelska pluralformen var den korrekta även i svenskan. Enligt SAOL är båda formerna accepterade. Det ur engelskan inlånade game (ett game, gamet, uttalas antingen /geim/ eller /ge:m/) vållar också svårigheter både uttalsmässigt och vid böjningen. Ordets genus kan även vålla bekymmer. Ovan nämnda svårigheter kan även tänkas bidra till att somliga lånord förblir invarianta, åtminstone för en viss tid.

Också vid kontrastiva undersökningar av finsk-ugriska språk och ryska finns det exempel på att ryska inlånade ord förblir oböjda i det låntagande språket. Ralf Vahtera vid Vasa Högskola har exempel på dylika fall från det vepsiska språket, ett närbesläktat

språk till finskan. Vepsiska talas i trakterna kring Onegasjön i Sovjet-Karelen.

Bland invandrare som lever i en ny språklig miljö är det rätt vanligt att det dyker upp otaliga oböjda former lånade ur det främmande språket. Det är mest i det vardagliga talspråket som dessa invarianter förekommer. I det skrivna språket är de mer sällsynta, dels kanske på grund av ortografiska svårigheter, dels på grund av att skribenten har mera tid till sitt förfogande vid skriftlig framställning och sålunda möjlighet att tänka ordentligt efter vad saker och ting heter.

Vid interferensstudier har man funnit att inlånade ord för det mesta dock anpassar sig strukturellt och fonologiskt till mönstret hos talarens modersmål. Under denna process kan de emellertid utsättas för radikala förändringar i både ortografi och fonologi. Från amerikafinskan kunde som exempel anges "karpitsikannu" för engelskans garbage-can. Dock finns det en hel del ord, som av olika anledningar inte anpassar sig utan tenderar att inkorporeras intakta och oböjda. Man kan gott kalla dessa invarianter för systemvidriga eller asystematiska. I sin studie av en del invarianta uttryck har Valma Yli-Vakkuri (1978:310) hävdade, att behovet att producera en syntaktiskt korrekt form i talspråket inte är speciellt starkt, i synnerhet när grundformen (d.v.s. den oböjda) utgör en av konstruktionens alloformer. Detta skulle alltså gälla till och med talarens eget modersmål. Om en sådan oböjd form som inlånings element inte bereder svårigheter för perceptionen av betydelsen, är det rätt förståeligt att dylika oböjda former även förstås av åhöraren/lyssnaren i ett för övrigt vettigt textsammanhang, förutsatt nämligen att lyssnaren även har insikter i det främmande språket.

Bland mina gamla amerikafinska informanter har jag noterat några i mitt tycke särskilt intressanta fall av invarianter, som tarvar förklaring.¹ Nedan följer några exem-

pel:

1. Ne ostivat semmosen prefabricated haus-sin. 'De köpte ett sådant där prefabricerat hus.'
2. Minä kannan tämän mösiin sinulle.
'Jag ska bära den här maskinen (=bandspelaren) åt dig.'
(Obs! Den reducerade vokalen a i engelskans machine percipieras av amerikafinnarna ofta som ett finskt ö.)
3. Minä sain semmosen blackout, enkä muis-ta siitä mitään.
'Jag fick en sådan blackout och minns ingenting av det!

I alla dessa tre exempel borde det understrukna ordet stå i objektets kasus. I sats nummer 1 borde det adjektiva attributet kongruera med huvudordet "haussi" ('hus'), som står i ackusativ med ändelsen -n. Dock om vi tittar på den hypotesiska formen? "prefabricatedin" (prefabricated + bindevokalen i + genitivändelsen -n) så förefaller den systemvidrig i sig själv. Den oböjda formen "prefabricated" innehåller engelskans perfekt-participiändelse -ed. I finskans lexikon finns det inte ord med ett finalt -ed. Att då förse ett sådant systemvidrigt ord med finskans kasussuffix förefaller antagligen otympligt, varför man helt enkelt lämnar ordet oböjt.

I det andra exemplet slutar ordet med ett -n i engelskan, vilket kan tänkas förläda talaren att uppfatta ordet omedvetet som en ackusativform. Den hypotetiska formen? "mösiinin" i ackusativ kan i viss mån förefalla pleonastisk.

Det tredje exemplet där ordet "blackout" förblir oböjt tycker jag däremot att det mycket väl kunde få en ackusativändelse och lyda "blackoutin". Jag kan tänka mig att olika informanter skulle leverera olika bud. Ordet förefaller inte asystematiskt. Det finns många ord i finskan som slutar på ett -t. Förmodligen har ordet petrifierats som in-variant.

4. Mä tulen niin eksaitid (=excited), kun mä

puhun.

'Jag blir så upphetsad när jag talar.'

I detta exempel borde det så kallade predikativa adverbiala "eksaitid" stå i kasus transitiv, som har ändelsen -ksi, vilket skulle rendera ? "eksaitidiksi". Här gäller rimligtvis samma förklaring som för exemplet nummer 1. Perfektparticipets -ed plus suffix gör ordet otympligt och artikulatoriskt konstigt och svärbemästrat varför det antagligen förblir invariant.

5. Se oli pari päivää tenssiv käär (= 'intensive care').

'Hon låg två dagar på intensivvården.'

På finska heter motsvarande uttryck: Hän oli pari päivää tehohoidossa. (Ordagrant betyder det understrukna ordet i intensivvård.) I detta exempel tas hela engelska frasen i oböjt skick och inte ens till huvudordet "käär" ('care') fogars det någon inessivändelse än mindre till det adjektiva attributet "tenssiv" ('intense'). I detta exempel skulle jag tro att informanten inte haft helt klart för sig den syntaktiska funktionen hos uttrycket 'intensive care' utan låtit sig ledas av den semantiska innebörden. Dessutom får man räkna med en viss grad av systemvidrighet med tanke på att den hypotetiska formen ? "tenssivissä kääriissä" onekligen skorrar illa.

6. Minä ehdotin sille ladylle, että tehtäisiin semmosia chicken croquette (obs. singular form).

'Jag föreslåg den där ladyn att vi skulle göra sådana där chicken croquette.' (=kyckling kroketter)

I detta exempel skulle man förvänta sig partitiv plural av ordet kroketter, som heter kroketteja (på finska finns också ett ord 'kuorukka' för krocket). Det engelska ordet togs in i oböjd singular form, fastän det pronomina demonstrativa adjektivet står attributivt i partitiv plural. I detta invarianta fall tycks Yli-Vakkuris tes gälla att en syntaktiskt korrekt ordform inte nödvändigtvis krävs i den talspråkliga situationen. Betydelsen för

en engelskkunnig åhörare är ändå given.

7. Ne oli aina niin nais ('nice') meitä kohtaan.

'De var alltid så nice ('rara') mot oss.'

Adjektivet nice är ett mycket frekvent lånord som interferenselement i amerikafinskan. I exemplet nummer 7 borde predikatsfyllnaden "nais" stå i partitiv plural enligt finskans grammatikregler och i så fall skulle formen lyda ?naisseja, ?naissia eller eventuellt ?naisia. Den sistnämnda formen är homonymisk med naisia ('kvinnor'), varför den sannolikt är otänknbar. I de fall som jag noterat förblir ordet nice dock oböjt, när det lånas in av amerikafinnarna.²

8. Me arvasimme kyllä että se oli oikein siivistynyt mies, kun se käyttäytyi aina niin nais, niin nais.

'Vi antog nog att han var en kultiverad man, för han uppträdde alltid så nice, så nice.'

Motsvarande uttryck på engelska lyder: He behaved so nicely. Engelskans adverb nicely inkorporeras inte i exemplet utan det blir ett oböjt nice. Adverbet nicely har jag inte noterat i adverbial ställning i amerikafinskan. Det faktum att några ord, som diskuterats i denna uppsats, lånas direkt i oböjd form, har säkert sin förklaring i att talaren inte känner till de motsvarande termerna på finska. Ett sådant ord som nice däremot har ett otal motsvarigheter i finskan, men användes det oaktat i amerikafinskan om allting som är trevligt, fint, bra, kul, rart osv.: kort sagt om allt som tilltalar våra sinnen. I finskan finns ett slangord kiva, som till och med inlånats i finlandssvenskan och böjs både adjektiviskt och adverbialt: kiva (sing.), kivoga (plur.), kivogare (komparativ), kivogast (superlativ), kivat (adverb.). Vokalväxlingarna för de finlandssvenska böjningsformerna är av speciellt intresse, eftersom de följer mönstret för vokalväxlingarna i finskan. Den andra stavelsens a övergår till o framför finskans pluraltecken i. I formen kivoga motsvarar g:et antagligen svenskans

mycket vanliga finala g för adjektiv, ex. roligg, roliga. Den finlandsvenska böjningen för ordet kiva är verkligen märklig i sitt slag. Amerikafinskans nais ('nice') tycks ha tagit upp det finska kiva-ordets olika funktioner. Det ligger emellertid nära till hands att dra en parallell till det för närvarande mycket frekventa modeordet i rikssvenskans kul, som också är oböjt precis som amerikafinnarnas nais. Det är inte otänkbart att högfrekventa ord tenderar att förstelna som oböjda former.

En alldeles speciell kategori ord, som kan bli invarianta, är de medicinska termer, som inlånats från latin. Det lustiga med exempelvis ordet lues (den latinska betydelsen är 'pest, farsot, plåga') är att det i svenskan förblir oböjt, medan det däremot böjs i finskan som ett s-finalt ord, som har en stamväxling -kse-, lues: lueksen: luesta ('syfilis'). Ordet finns också inlånat i ryskan i samma betydelse som i finskan och svenskan, med andra ord en beteckning för den svårartade sjukdomen syfilis. Den genuina finska böjningen kan lätt förvillan en att tro att ordet är inhemskt. Men eftersom ordet så väl passar in i finskans struktur, är det också begripligt att det införlivas som en böjlig form.

Mig veterligen har kontrastiva studies inte gjorts mellan olika språk för att på visa vilka faktorer som bidrar till bevarandet av vissa ord som invarianta, då de inlånas från ett språk till ett annat. Här finns ett fruktbart lingvistiskt arbetsfält att forska i. Med tanke på att fackspråken i vår specialiserade tillvaro kommer att bli allt mer internationaliserade, kommer det att bli mer och mer vanligt att facktermer och övriga vetenskapliga termer inlånas i en allt mer ökande takt. Vi har redan nu ett slags gemensamt dataspråk, ett programmeringsspråk och ett oändligt antal så kallade teknolekter och miniteknolekter, som uppvisar stora likheter språken emellan. De för med sig ett stort antal nyord, av vilka en del sannolikt kom-

mer att bli invarianta, om de inte kan anpassas till det låntagande språkets struktur utan större modifieringar.

Fotnoter

1. I det undersökta materialet har jag exempel från de gamla informanter, som jag tidigare intervjuat vid flera olika tillfällen. De är allesamman pensionärer i hög ålder. Somliga av dem har bott i Amerika 50-60 år och till och med längre tid.
 2. Det allra vanligaste ordet i en corpus på 5 milj. ord var pronominet I ('jag') med 25932 förekomster. Ordet nice förekommer 422 gånger, men förekomsten för nicely är däremot bara 37. Som jämförelse kan nämnas ordet fine, som ju användes mycket i betydelsen "det är bra" i likhet med det mycket vanliga talspråkiga O.K. (eller OK.), som dök i den skrivna korpusen har bara 37 förekomster. Intressant är emellertid att Okay har 76 förekomster, vilket tyder på att den skriftliga formen Okay förefaller mer acceptabel än de enkla initialerna O.K. Ordet nice används inte på samma sätt som fine i fristående ställning, utan det står antingen attributivt, predikativt eller också adverbialt. (Uttrycket O.K. har tolkats på många olika sätt. Den mest sannolika tolkningen är den som presenteras i Webster's Collegiate Dictionary. Ordet tros vara av indianskt ursprung, närmare bestämt från Choctaw, en av Muskhogean stammarna, numera bosatta i Oklahoma, Uttrycket 'Yes, it is' heter på Choctaw 'oke' eller 'hoke'.)
- Uppgifterna om frekvenserna är hämtade ur The American Heritage: Word Frequency Book, ed. John B. Carroll, New York 1971.

Litteratur

- Carroll, John B. ed. (1971) The American Heritage: Word Frequency Book, New York.
- Hakulinen, Auli, Karlsson, Fred (1979) Nykysuomen lauseoppi, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 350, Jyväskylä.
- Lehtinen, Raija (1968) "Omantunnon kysymys" i Kieliviesti 1/86, Ruotsinsuomalainen kielenhuollon tiedotuslehti.

Molde, Bertil (1983) "Finska lånord i svenskan" i Kieliviesti 4/1983, Ruotsinsuomalainen kielenhuollon tiedotuslehti. Också i Språkvård 1970: 1.

Nykysuomen sanakirja (1966) Porvoo-Helsinki.

Saukkonen, Pauli, Marijatta Haipus, Antero Niemikorpi, Helena Sulkala (1979) Suomen kielen

taajuussanasto / A Frequency Dictionary of Finnish, Porvoo-Helsinki-Juva.

Webster's Collegiate Dictionary, Fifth edition, (1947) Springfield, Mass., U.S.A.

Yli-Vakkuri, Valma (1978) "Hän sanoi nimeeseen Virtanen" i Rakenteita. Juhlakirja Osmo Ikolan 60-vuotispäiväksi 6.2.1978, Turku.

TIEDOTUKSIA

Kaarle Hjalmar Lehtisen rahaston ensimmäinen apurahojen jako

92-vuotias amerikansuomalainen Kaarle Hjalmar Lehtinen lahjoitti vuonna 1982 Siirtolaisuusinstituutille 100 000 US dollaria suomalaisen siirtolaisuustutkimuksen tukemiseen ja edistämiseen. Siirtolaisuusinstituutin hallitus myönsi tästä Kaarle Hjalmar Lehtisen rahastosta kokouksessaan 9.6. seuraavat apurahat:

Grönlund, Paula	”Suomalaisten siirtolaisten alueellinen sijoittuminen New Yorkissa	4 000 mk
Hentula, Hannele	Australiansuomalaisten kieltä käsittelevän aineiston keräämiseen Australiassa	5 000 mk
Hiltunen, Petri	”Norjan (Raisin) suomenkielisen paikanimistön keräämiseen ja tutkimiseen”	2 000 mk
Isomäki, Veli-Pekka	Etelä-Pohjalaisten siirtolaisnaisten sosiaalhistoriaan liittyviin arkisto- ja haastattelututkimuksiin	4 000 mk
Måtts, Inger	”Sverigefinländarnas återflyttning - en jämförelse mellan finsk - och svensk-språkiga”	3 100 mk
Niemelä, Juha	”Amerikansuomalaiset siirtolaislaulut”	1 900 mk
Söderling, Ismo	Amerikansuomalaisia käsittelevän aineiston keräämiseen Yhdysvalloissa	5 000 mk
Valokuvakokoelmien järjestämiseen ja luettelointiin (John O. Virtanen ja Taimi Sainio)		5 000 mk

Tutkimus paluoppilaiden sopeutumisesta

Suomen ja Ruotsin välinen muuttoliike on ollut Suomelle muuttovoittoista vuodesta 1981 lähtien. Tilanne muistuttaa monessa suhteessa vuosien 1971-74 tilannetta, jolloin Suomi edellisen ja ensimmäisen kerran sai muuttovoittoa. Molemmille ajankohdille on ollut ominaista suuri perheellisten palaajien määrä. Tämä näkyy mm. siinä, että Suomen peruskouluihin on tullut vuosittain runsaasti oppilaita Ruotsista.

Siirtolaisuusinstituutissa on tutkittu paluumuuttoa vuodesta 1981 alkaen. Ensimmäisenä valmistui tutkimus, jossa selvitettiin mm. paluun syitä, muuttajien tyypillisimpiä ominaisuuksia ja paluun seurauksia (Korkiasaari 1983). Nyt on valmistunut tutkimus, jossa selvitetään paluoppilaiden sopeutumista ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä (tutkijana Jouni Korkiasaari). Kesän 1986 aikana valmistuu vielä kaksi tutkimusta: Toisessa selvitetään paluumuuttajien sosiaali-, terveys- ja työvoimapaalveluihin liittyviä kysymyksiä (tutkijana Jouni Korkiasaari) ja toisessa paluumuuttajien yritystoimintaa (tutkijana Matti Simpanen).

Valmistunut **paluoppilastutkimus** on osa laajempaa paluoppilasprojektia, jonka ovat rahoittaneet Suomen opetusministeriö sekä Ruotsin opetus-, sosiaali- ja työmarkkinaministeriöt. Kustannukset ovat ja kautuneet puoliksi kummankin maan kesken. Projektin tutkijoina ovat olleet Jouni Korkiasaari Siirtolaisuusinstituutista ja Helena Pentinsaari Ruotsin maahanmuuttovirastosta. He ovat suorittaneet tutkimuksen suunnittelun ja aineiston keruun yhdessä. Aineiston analysointi ja tulosten raportointi on sen sijaan jaettu siten, että Jouni Korkiasaaren tehtävänä on ollut tutkia paluoppi-

laiden sopeutumista ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä, kun taas Helena Pentinsaari on tutkinut heidän opetukseensa liittyviä kysymyksiä. Tulokset julkaistaan erillisissä raporteissa (Pentinsaaren tutkimus Ruotsissa).

Tutkimuksen perusjoukkona ovat kaikki Ruotsista Suomen peruskouluun lukuvuosi-
na 1982/83 ja 1983/84 tulleet suomalaista syntyperää olevat oppilaat syntymämaastaan, kansalaisuudestaan ja äidinkielestään riippumatta. Tutkittavana on 371 paluoppilasta vuosiluokilta 1-9. Pääosa tiedoista on kerätty oppilaita haastatteleamalla ja testaamalla sekä kyselylomakkeilla opettajilta ja vanhemmilta.

Tutkimuksen alkuosassa tarkastellaan mm. Suomen ja Ruotsin välisen muuttoliikkeen kehitystä ja luonnetta, Ruotsissa asuvien siirtolaislasten määrää ja opetusta, paluoppilaiden opetusta Suomessa, aikaisempien paluoppilastutkimusten tuloksia ja ruotsinsuomalaisten lasten identiteetistä tehtyjä tutkimuksia. Tutkimuksen teoreettisena lähtökohdina pohditaan muuttoa lapsen ongelmatilanteena. Tutkimuksen varsinaisessa tulososassa tarkastellaan paluoppilaiden koti-, koulu- ja muuttotaustaa, kielellisiä valmiuksia, koulumenestystä, koulussa viihtymistä, minäkäsitystä, kansallista identiteettiä ja tyypillisimpiä sopeutumismalleja sekä yläasteen paluoppilaiden jatko-opintosuunnitelmia ja ammatillisia toiveita.

Tutkimuksesta ilmenee, että paluoppilaat ovat elämäntaustaltaan hyvin yhtenäisen ryhmä. Useimmat ovat joko syntyneet Ruotsissa tai muuttaneet sinne hyvin pieninä, asuneet siellä koko ajan samalla paikkakunnalla ja käyneet samaa koulua. Vanhemmat taas ovat asuneet Ruotsissa suhteellisen

kauan ja kuuluvat yleensä työväestöön. Ruotsissa koulua käyneistä oppilaista noin puolet on käynyt siellä koko ajan kotikieliluokkaa, vajaa viidennes sekä kotikieliluokkaa että tavallista ruotsalaista luokkaa tai yhdysluokkaa ja vain noin kolmasosa yksinomaan ruotsalaista luokkaa. Kaikista Ruotsissa asuvista suomalaisoppilaista sen sijaan suurin osa (n. 80 %) käy ruotsalaista luokkaa.

Paluuoppilaat ovat tutkimuksen mukaan sopeutuneet Suomeen yllättävän hyvin. Vaikeita ongelmia ei ole juuri sen enempää kuin samanikäisillä oppilailla yleensä. Pääosin on ollut kysymys kavereiden puutteesta sekä

oppimis- ja kieliyaikeuksista koulussa. Nämä ongelmat ovat sinänsä varsin luonnollisia ja useimpien kohdalla suhteellisen nopeasti ohimeneviä. Viime vuosina palanneiden oppilaiden todettiin sopeutuneen huomattavasti paremmin kouluun kuin 1970-luvulla palanneiden. Keskeiseksi syyksi tilanteen parantumiseen arvioitiin paluuoppilaiden aikaisempaa "edullisempi" perhe- ja muuttotilanne, siirtolaisopetuksen kehittyminen ja vaikiintuminen Ruotsissa sekä Suomen koulujen parantuneet valmiudet ottaa heitä vastaan.

"Suomalaisuus Ruotsissa" -seminaari

Suomalaisuuden Liitto ja Suomi-Seura järjestivät 21.4.1986 Ostrobotnialla Helsingissä esitelmä- ja keskustelutilaisuuden, jonka teemana oli "Suomalaisuus Ruotsissa". Esitelmätoimijoina oli seitsemän, heistä kolme ruotsinsuomalaista. Valtiovallan tervehdyksen esitti opetusministeri Gustav Björkstrand. Esitelmät julkaistaan Suomalaisuuden Liiton toimesta raporttina. Samassa raportissa julkaistaan myös Siirtolaisuusinstituutissa tehty Ruotsin ja Suomen välisen tutkimuskirjallisuuden bibliografia. Seuraavassa esitän lyhyen yhteenvedon seminaarissa pidetyistä esitelmistä.

Akateemikko Eino Jutikkalan esitelmän aiheena oli ruotsinsuomalaisen historia. Hänen mukaansa suomalaisten asettuminen Ruotsiin ennen vuotta 1809 oli sisäistä muuttoliikettä eikä siirtolaisuutta. Sen vuoksi se oli luonteeltaan työvoiman tasaamista valtakunnan eri osien kesken ja saattoi joskus perustua valtiovallan kehoitukseen, jopa pakotukseen.

Siirtolaisuustutkija Markku Peura totesi esitelmässään "Ruotsinsuomalaiset tänään", että tarkkoja lukumääriä ruotsinsuomalaisesta väestöstä kokonaisuudessaan on vaikea esittää. Tämä johtuu Ruotsin valtion haluttomuudesta rekisteröidä väestön äidinkieltä tai äidinkieliä. Ruotsin suomalaista syntyperää olevan väestön suuruus vaihtelee eri arvioissa ja eri määritelmiin perustuen 250 000 -

400 000 välillä. Suomen kieli on äidinkielenä noin 250 000 - 300 000 henkilöllä.

Pääsihteeri Vesa Leppäsen (Ruotsinsuomalaisten koulutustoimikunta) mukaan Suomessa tiedetään aivan liian vähän siitä, miten voimakkaasti Ruotsi panostaa siirtolaisopetukseen. Hänen mukaansa asia voidaan ilmaista monella tavalla:

- Jokaista kahdeksaa suomalaista kohti voidaan palkata päätoiminen opettaja
- ruotsinkielien opetus voidaan järjestää hyvin pienissä ryhmissä, kun valtionapua on n. yksi opettajaviikkotunti osallistuvaa oppilasta kohden
- ylimääräinen valtionapu on noin 520 milj. kruunua vuodessa, tästä on suomenkielisten lasten osuus 260 milj. kruunua.

Pääsihteeri Sulo Huovinen (Föreningen Norden) piti esitelmän aiheesta "Ruotsinsuomalainen kulttuuri". Tällä hetkellä on liian aikaista puhua ruotsinsuomalaisesta kulttuurista, vaikka 1970-luvun puolivälistä lähtien on luotu useita ruotsinsuomalaisia laitoksia. Kaikki perustetut laitokset ja järjestöt, samoin kuin Ruotsissa ilmestyvät suomenkieliset lehdet, toimivat erittäin hataralla pohjalla, mikä ei niinkään johdu taloudellisten resurssien puutteesta vaan ruotsinsuomalaisten välipitämättömyydestä. Kulttuuritoimen kehittyessä olisi tulevaisuudessa päästävä mm. siihen, että Suomesta

olisi lisättävä kulttuuritarjontaa. Tarjonnan olisi palveltava myös Ruotsin pääväestöä.

Tutkimussihtööri Ismo Söderlingin esitelmän teemana oli "Tutkimuksen haasteet". Hän esitti, että tutkimuksen painopistealueina tulevaisuudessa olisivat 1) muuttoturvaan liittyvät kysymykset. Tällöin tutkittaisiin Pohjoismaisen työmarkkinasopimuksen mukaista liikkuvuutta. 2) Pafuumuut-
toon liittyvänä aiheena olisi paluun pitkäaikaisvai-
kutusten selvittäminen. Tällä hetkellä tunnemme
paluun lyhytaikaiset vaikutukset varsin hyvin. 3) Ruotsinsuomalaisten elinolojen kokonaisvaltainen
selvittäminen olisi hyvä ja toimiva yhteistyöhanke
suomalaisille ja ruotsalaisille tutkijoille. Erityisesti
olisi tutkittava aikuisväestön ammatilliseen jatko-,
uudelleen- ja täydennyskoulutukseen liittyvät ky-
symykset. 4) Perustutkimuksen osalta esitelmöit-
sijä totesi, että edelleen puuttuu ruotsinsuomalais-
ten historia, vaikka maassa on ollut suomalainen
vähemmistö jo 600-700 vuotta.

Neuvottelevan virkamiehen Risto Laakkosen
(työvoimaministeriö) aiheena oli "Suomalaisen

kulttuurin jäljet Ruotsissa". Suomalaisen kult-
tuurin saavutuksilla on Laakkosen mukaan tun-
nustettu asema ruotsalaisten keskuudessa. Voit-
topuolisesti urheilumaailmassa eläneelle Suomi
on vertailukohde ja kilpailukumppani. Keskeisten
tiedotusvälineiden kulttuuripalstoilla eri suomalai-
set taiteen lajit saavat jatkuvasti tunnustusta. Suo-
malaisen yhteiskunnan ymmärtämisessä ja tunte-
misessä on sen sijaan useampien kohdalla huomata-
tavia aukkoja tai täydellistä tietämättömyyttä.
Tämä johtuu lähinnä siitä, että Suomea koskeva
uutisaineisto on katkonaista ja sille on ominaista
asettaa dramaattisuus kattavuuden edelle.

Kokonaisuutena ottaen seminaari oli onnistu-
nut ja se antoi moniin asioihin uusia näkökulmia.
Puheenjohtajana toiminut tohtori Osmo Kalliala
totesi loppusanoissaan, että tulevaisuudessa olisi
syytä järjestää vastaavia pienimuotoisia ja tiiviitä
seminaareja Suomen ja Ruotsin välisestä siirtolai-
suudesta. Hänen esitykseensä on helppo yhtyä.

Ismo Söderling

Muinaisia muistoja

Kirjoitti TAUNO KÖNÖNEN

Troyn, N.H., Delaware-iltamissa 1938 lausui
Einari Kannel.

I osa.

*Kuohuu laine lakkapäinen,
Purjetuuli purtta vie,
Kauas lännen satumaihin
Johtaa korpikansan tie.
Ruotsin salosuomalaiset
Tekee tässä taivaltaan
Katkerimpiin taisteluihin
Tahi uuteen onnelaan.*

*Tää on kansaa katajaista,
Kuulu kultakäkeä,
Epäuskon, kärsimysten
Leimaa kantaa kasvot sen,
Sydän sysimusta täynnä
Katkeruutta kiusojen.*

*Ruotsin korpiin houkuteltiin
Lupauksin runsahin,
Elonpäivät kuvaeltiin
Huolettomin kirkkahin,
Lain ja hengen turva muka
Pyhin ihmisoikeus.
Pian sentään nähtiin kuka
Herra on ja valtiäs.*

*Kateutta, mielivaltaa,
Siinä ihmisoikeus –
Murhat, poltot, vainonkäsi
Vuosisatain valitus –
Vähemmän oikeutta,
Vielä epäiliskö ken.
Tää on meille tuttu laulu
Kautta vuosisatojen.*

*Siksi pursi laihehilla
Kulkee länsirantaa päin.
Edessä on epävarmuus,
Vaarat yhteiskunta voittaa
Vaikeimmatkin vastasäät,
Mielikuvat ihannoittaa,
Kauniit kaukorannat nää.*

*Ihmispyrkimykset tähtää
Parempien aikain taa,
Siksi mustat murheen päivät,
Ylikäydä uskaltaa.
Mitä suurempi on hätä,
Tahdon voima voittaa sen,
Toivon tähti kirkas meissä
Aina pääsee voitollen.*

II osa.

*Saavuttu on vihdoin tänne
Suuren valtameren taa,
Delawaren kunnahille
Kotisijan valmistaa
Suomalainen korven kansa,
Miehet, naiset, lapset sen,
Valita ei vaivojansa.
Työ on lohtu kaipausten.*

*Iskee kuokka karuun maahan,
Kaatuu hongat ryskyen,
Nousee hirsimökki korpeen
Ihmistahtoon taipuen.
Metsämiehet riistan kantaa,
Ahti antaa apuaan,
Toivo kirkas kaukorantaa
Valaisevi loistollaan.*

*Kirkko nousee kunnahalle,
Ajan hengen vaatima,
Kohoo kiitos korkeimmalle
Hengen herkän lausuma.
Lapsuusunelmat näin saavat
Jälleen tunnun entisen,
Mailman lyömät syvät kasvot
Arpeentuvat hiljalleen.*

*Yhteiskunta, lain kaavat
Vakiintuneen muodon saa.
Kukin yhteishyödyksensä
Työtä tehden ponnistaa,
Heimotunto, veljeshenki,
Siinä side ihmisten,
Lohduttaja, avustaja
Yli aikain arkisten.*

*Vuodet vierii, aika rientää,
Harveneepi joukko sen,
Joka merten takaa saapui,
Rohkeasti taistellen.
Uusi polvi kulkee siellä,
Vanha aika takanaan,
Missä kerran korpitiellä
Suomi johti poikiaan.*

*Unelmat ja mielikuvat
Meidät sinne jälleen vei.
Juhlamielin kaunistuvat,
Korven kolkko karu tie
Unohda ei Suomi lastaan,
Eipä vuosisatain taa,
Vaikka olosuhteet vastaan
Hämärinä ponnistaa.*

III osa.

*Me olemme kulkurikansaa
Jo kaukaisten aikojen taa,
Yhä vieläkin elämänhuolet
Meitä lastuina kuljettaa.*

*Kodin rauha on vierasta meille,
Ja kaukainen syntymämaa,
Yhä enemmän mielissämme
Utukuvina kangastaa.*

*Me kuljemme ympäri maata,
Meitä kaipaus johdattaa,
Mi ei koskaan sammua saata
Eikä lepohon uinahtaa.*

*Työn touhussa vierivät päivät
Yks' toistansa seuraten,
Ja unelmat kauaksi jäivät
Kera menneen nuoruuden.*

*Näin kuluvat vuodet ja sadat,
Uusi aika ohjiin saa,
Vaan välkkyvät tähtiradat
Tuhatvuosisista muistuttaa.*

*Kukaties uusi polvi
Meitä muistaa ja tunnustaa
Nämä pienet yhteistyömme
Ja maailmalle mainostaa.*

*Kuten muistamme mekin heitä,
Jotka kätkee vieras maa,
Joiden mennyt elämän taru
Delawarehen johdattaa.*

*Työn kunnia, arvoista parhain,
Kuka liekin tekijä sen,
Hän on voittaja elämän harhain
Ja kansansa kiitoksen.*

(New Yorkin Uutiset 21.6.1938, Siirt.inst:n Arkisto)

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTIN KIRJASTOON SAAPUNEITA JULKAISUJA PUBLICATIONS RECEIVED

Muuttoliikekirjallisuus

DALLÖF, Tordis, Identitet och antipod. En studie i australiensisk identitetsdebatt. Uppsala Multiethnic Research, Uppsala University. Uppsala 1985. 144 s.
FINNÄS, Fjalar, Den finlandssvenska befolkningsutvecklingen 1950-1980. En analys av en språkgrupps demografiska utveckling och effekten av blandäktenskap. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland, nr 533. Åbo Akademis kopieringscentral 1986. 216 s.

HUJANEN, Taisto, Kultamaa ja kotimaa. Tutkimus Ruotsin ensimmäisen polven suomalaissiirtolaisten SUOMI JA RUOTSI -kuvasta. English summary. Acta Universitatis Tamperensis, Ser. A. Vol. 205. Vammala 1986. 682 s.

HUJANEN, Taisto (ed.), The Role of Information in the Realization of the Human Rights of Migrant Workers. Progress Report of the Joint Study. Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos, Julkaisuja, sarja B, 18/1986. Tampere 1986. 97 s.

ILMONEN, S., John Morton. Amerikan itsenäisyydenjulistuksen allekirjoittaja. Tekijän kustantama. Hancock, Michigan, 1936. 76 s.

Invandrare och etniska minoriteter. Många angelägn forskningsområden. DEIFO, Delegationen för invandrarforskning, Rapport nr 1. Stockholm 1985. 40 s.

JÄHR, Liisa, Goda vänner och trogna grannar. En jämförande studie av upplevelse av socialt stöd vid arbetslöshet avseende svenska och finska kvinnor. Statens institut för psykosocial miljömedicin, laboratoriet för klinisk stressforskning. Stressforskningsrapporter nr 186. April 1986. 58 s. + liitteet.

KORKIASAARI, Jouni, Hem till Finland. Sverige-finländarnas återflyttning. DEIFO, Delegationen för invandrarforskning, Rapport nr 2. Stockholm 1986. 67 s.

LAITINEN, Irmeli, Pakolaisuus psykososiaalisena kokemuksena. Mielenterveystyöryhmän ehdotuksia pakolaisille tarkoitetuista tutkitoimenpiteistä. Sosiaalihuollituksen julkaisuja 8/1985. Helsinki 1985. 78 s.

Migrationssamarbetet i Norden. Siirtolaisyhteistyö pohjolassa. NU-serie 1985:4. Göteborg 1985. 171 s.
MÄKELÄ, Matti, Suuri muutto 1960-1970 -lukuun suomalaisen proosan kuvaamana. Keuruu 1986. 138 s.

NATCHEV, Eija & SIREN, Ulla, Till vilka språkmiljöer föds barn i Spånga? En undersökning av årskullen 1985. Forsknings- och utvecklingsbyrån/Barn & Ungdom, 45. Stockholm 1986. 76 s. + liitteet.

NUOLIJÄRVI, Pirkko, Kolmannen sukupolven kieli. Helsinkiin muuttaneiden suurten ikäluokkien eteläpohjalaisten ja pohjoissavolaisten kielellinen so-pautuminen. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 536. 354 s.

OLSEN, Anne L. & STILLING, Niels P., Et nyt liv. Den danske udvandring til Nordamerika i billeder of breve. Strandberg Boktryk/Offset 1985. 185 s.

Omhändertagande av invandrarbarn i Sverige. Var står forskningen idag? Rapport från ett seminarium kring omhändertagande av utländska barn i Sverige - med betoning på finska familjer - och den forskning som idag bedrivs kring detta. Delegationen för social forskning (DFS). Uddevalla 1986. 104 s.

PAUKKUNEN, Leo, Työvoiman liikkuvuus Suomessa. Kartoittava tutkimus työvoiman muutoksista v. 1958 ja eräistä niihin vaikuttaneista yleisistä syistä. Taloudellinen tutkimuskeskus, sarja A:IV. Helsinki 1962. 184 s. Ö liitteet.

Samordning av arbetsförmedlingsmetoderna i Norden. Pohjoismaiden välisten työväilytymenettelmien yhtenäistäminen. NU-seire A 1978:8. Stockholm 1978. 69 s.

SANDLUND, Tom, Structural Change and Female Mobility. Språkgrupp och mobilitet, Sts/Åbo Akademi, Forskningsrapporter 13. Åbo Akademis kopieringscentral 1983. 59 s.

SUNDBERG, Jan, Svenskhetens dilemma i Finland Finlandssvenskarnas samling och splittring under 1900-talet. Bidrag till kännedom av Finlands natur och folk. Utgivna av Finska Vetenskaps-Societen, H. 133. Ekenäs-Tammisaari 1985. 200 s.

Ungdommens situation i Norden - i et arbejdsmarkedspektiv. Nuorten tilanne Pohjoismaissa - työmarkkinanäkökulmasta. Nordisk ministerråd, NAUT-rapport 1985:5. Köpenhamn, april 1985. 43 s.

VARJO, Uuno, Development of Finnish Communities in the Vicinity of Thunder Bay, Ontario. Reprint from NORDIA 19:2, pp. 81-113. Oulu.

WESTERHOLM, Simo (toim.), Reisaavaisen laulu Ameriikkaan. Siirtolaislauluja. Kansanmusiikki-instituutin julkaisuja 11. Kaustinen 1983. 99 s.

VIRTANEN, Keijo; PILLI Arja; KOSTIAINEN,

Auvo, Suomen siirtolaisuuden historia, osa III. Sopeutuminen, kulttuuritoiminta ja paluumuutos. Turun yliopiston historian laitos, julkaisuja no 16. Turku 1986. 311 s.
Vägen till en fri nordisk arbetsmarknad. Tie vapaisiin pohjoismaisiin työmarkkinoihin. NU-serie 1985:5. Göteborg 1986. 105 s.

Muut julkaisut

AHO, Seppo & ILOLA, Heli, Lapin pienyritystojen tukemiskokeilu. Työvoimaministeriö, suunnitteluosasto, Työvoimapolitiittisia tutkimuksia 1985:57. Helsinki 1985. 129 s.

AIROLA, Jaana, Matkailun taloudelliset ja työllistävät vaikutukset Turussa vuonna 1984. Turun kaupakorkeakoulun julkaisuja, sarja C 3:1985. Turun kaupunki, painatuskeskus 1985. 42 s. + liitteet.

ALAVUOTUNKI, Jouni, J.V. Snellman Ruotsissa 1839-1840. Aatteet yhteiskunnallisessa ja historiallisessa miljöössä. Oulun yliopiston historian laitoksen julkaisuja 1. Oulu 1986. 183 s.

ALDENDERFER, Mark s. & BLASHFIELD, Roger K., Cluster analysis. A Sage University Paper 44. Second printing, 1985. 88 s.

Alternative drivmidler i Norden. NU-serie 1982:14. Stockholm 1983. 351 s.

Analys och utforming av sysselsättningskapande åtgärder i Norden. Työllistämistoimenpiteiden analyysi ja muotoilu Pohjoismaissa. Nordisk Ministerråd, NAUT-rapport 1983:3. Oslo 1983. 100 s.

AURIKKO, Esko, Studies of Exchange Rate Policies and Disequilibria in the Finnish Economy. Suomen Pankki, sarja B:39. Helsinki 1986. 228 s. + liitteet.

BERGROTH, Tom C. (ed.), Genealogica & Heraldica. Report of The 16th International Congress of Genealogical and Heraldic Science in Helsinki 16-21 August 1984. Published by The Finnish National Committee for Genealogy and Heraldry 1986. 542 s.

The Canadian Encyclopedia. Vol. I; II; III. Editor in chief: James H. Marsch. Canada 1985. 2089 s.

Deltidsarbetet i Norden. Osapäivätyö Pohjoismaissa. Nordisk ministerråd, NAUT-rapport 1983:6. Oslo 1983. 112 s.

EKLUND, Harald, Gruppheterogenitet och samläsning. En studie av inställningen bland vuxenstuderande och icke vuxenstuderande till olika typer av integrering. Universitetet i Linköping, pedagogiska institutionen. LiU-PEK-R-101. Linköping 1986. 69 s.

EKLUND, Harald, Vuxenutbildning och åldersdifferenser. En granskning av förutsättningarna för samsstudier i åldersintegrerade grupper. Universitetet i Linköping, pedagogiska institutionen. LiU-PEK-R-100. Linköping 1986. 65 s.

Ekonomisk brottslighet. Talousrikollisuus. NU-serie 1984:12. Stockholm 1984. 122 s.

Evalueringar av arbetsmarknadspolitik. Työvoima-

politiikan arviointia. Nordisk ministerråd, NAUT-rapport 1983:12. Oslo 1983. 163 s.

Familieret i Norden. Conference-rapport, 10. - 12. maj 1982, Helsingör. NU-serie 1982:5. Stockholm 1982. 167 s.

Forskningens roll för social- och hälsovårdspolitik. Del II. NU-serie B 1978: 13. Stockholm 1978. 42 s.

Färöarnas, Grönlands och Ålands representation i Nordiska rådet. NU-serie 1982:6. Stockholm 1982. 77 s.

Genomföringen av det nordisk regionalpolitiska handlingsprogrammet 1979. Nu-serie 1981:12. Stockholm 1982. 68 s.

GUSTAVSSON, Sven & SVANBERG, Ingvar, Jugoslaviens i april 1984. Uppsala Multiethnic Research, Uppsala University. Uppsala 1986. 179 s.

HOPKINS, John D. (ed.), Dimensions in American Studies. Selected Papers From The Tampere University American Studies Conference 18-20 April, 1985 And The 30th Anniversary Conference in Tampere Of The United States Educational Foundation in Finland 13-14 October, 1983. Acta Universitatis Tamperensis, Ser. B, Vol. 25. Tampere 1986. 174 s.

Hotade djur och växter i Norden. Pohjolan uhanalaiset eläimet ja kasvit. NU-serie 1982:4. Göteborg 1983. 73 s.

ILOLA, Heli & AHO, Seppo, Lapin pienyritystojen tukemiskokeilu: "Lapin lisän" yrittäjät ja yritykset. Taulukko-osa, osaraportti II, no 29. Oulun yliopisto, Pohjois-Suomen tutkimuslaitos, raportteja. Oulu 1985. 91 s.

JÄNTTI, Eeva & SULVA, Helena, Vaihtoheitoisten asuin- ja työyhteisöjen työllistävä merkitys. Työvoimaministeriö, suunnitteluosasto. Työvoimapolitiittisia selvityksiä 1985:63. Helsinki 1985. 130 s.

KARISTO, Antti, Hyvinvointi ja sairauden ongelma. Suomea ja muita Pohjoismaita vertaileva tutkimus sairastavuuden väestöryhmittäisistä eroista ja sairauden hyvinvoinnin vajeena. English summary. Kansaneläkelaitoksen julkaisuja M:46. Helsinki 1984. 293 s.

KUPARINEN, Eero (toim.), Turun historiallinen arkisto 41. VIII suomalaisneuvostoliittolainen yhteiskuntahistorian symposiumi Turussa 2.-6.9.1984. Julkaisija: Turun Historiallinen Yhdistys. Tammi-saari 1986. 196 s.

LEHTOSAARNI, Antti, Helsingin asukaskulttuurit ja kaupunkiympäristö. Helsingin kaupungin tilastokeskuksen tutkimuksia ja selvityksiä, TILK 1986: 2. Helsinki 1986. 57 s.

LINDGREN, Jarl, Avioero ja ikä. Väestöntutkimuslaitos, sarja D 15. Vammala 1986. 30 s.

Miljö och bistånd. Ympäristö ja kehitysapu. NU-serie 1982:9. Stockholm 1983. 128 s.

Norden i vekst. Nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsetting. NU-serie 1985: 1. Stockholm 1985. 165 s.

- The Nordic Countries and The Global Environment. NU-serie 1984:4. Gothenburg 1984. 64 s.
- Nordiska köplagar. Förslag av den nordiska arbetsgruppen för köplagstiftning. NU-serie 1984:5. Stockholm 1985. 551 s.
- Nordiskt projerarbete inom kärnsäkerhetsområdet. Plan för NKA's kärnsäkerhetsprogram 1985-1989. NU-serie 1984:13. Stockholm 1984. 134 s.
- NOTKOLA, Veijo (toim.), Väestöntutkimus ja kehitysmaat. Suomen väestötieteen yhdistyksen julkaisuja 9. Helsinki 1986. 72 s.
- Den offentliga sektorns sysselsättningsutveckling i Norden under 1970-talet. Nordisk ministerråd, NAUT-rapport 1983:8. Oslo 1983. 150 s.
- Registerbasert sysselsettingsstatistikk i Norden. Nordisk ministerråd, NAUT-rapport 1983:5. Oslo 1983. 82 s.
- RITAMIES, Marketta, Abortit meillä ja muualla. Väestöntutkimuslaitos, sarja D 16. Vammala 1986. 44 s.
- RYYNÄNEN, Aimo, Kunnan tehtävien lakisääteistämisen. Acta Universitatis Tamperensis, Ser A, Vol. 201. Vammala 1986. 591 s.
- SALAVUO, Kari & SALO, Mikko A. (toim.), Järjestelmä, toimeentulo ja toimintakyky. Esseitä sosiaalipolitiikasta Terho Pulkkisen täyttäessä 60 vuotta 28.3.1986. Turun yliopisto, sosiaalipolitiikan julkaisuja A:20. Turku 1986. 259 s.
- SANDSTRÖM, Björn & EKHOLM, Mats, Innovationer i grundskolan. Metoder och resultatbilder. Universitetet i Linköping, pedagogiska institutionen. LiU-PEK-R-98. Linköping 1986, 187 s. †liitteet.
- Seutus suunnittelun bibliografia 1977-1984, I ja II osa. Seutus suunnittelun Keskusliitto. Helsinki 1985. 40 s.
- Socialt bostadsbyggande och boendedemokrati i Norden. NU-serie 1982:10. Stockholm 1983. 199 s.
- Staffutmåling. NU-serie 1984:2. Göteborg 1984. 169 s.
- TARKKA, Juha, Suomalaiset pankki luottomarkkinat ja uusklassinen rahateoria. Suomen Pankki, sarja D:61. Helsinki 1986. 161 s.
- TJELLANDER, Bengt, Vuxenliv 2 - på jakt efter hälsans ledtrådar. En lärargrups förväntningar inför fortbildning i hälsoupplýsning. Universitetet i Linköping, pedagogiska institutionen. LiU-PEK-R-99. Linköping 1986. 82 s.
- Turun ja Porin lääni vuonna 2000. Alueellinen kehittämissuunnitelma. Turun ja Porin lääninhallitus 1986. 74 s.
- Työmarkkinoiden muutosten tutkiminen. Työvoimaministeriö, suunnitteluosasto. Työvoimapolitiisia tutkimuksia 1985:56. Helsinki 1985. 278 s.
- TÖRNVAL, Marie-Louise, Utbildning av vårdlärare. En analys av vårdlärarutbildningen i Linköping 1982-83. Universitetet i Linköping, pedagogiska institutionen. LiU-PEK-R-97. Linköping 1986. 121 s. †liitteet.
- WAHLSTRÖM, Björn, Villakoiran ydin. Loviisa 1986. 102 s.
- VUORINEN, Pentti, Ny teknik och regional utveckling. En litteraturstudie för basprojektet. Nordiska ministerrådet, Regionalpolitiska basprojektet. 1986. 139 s.
- Värdien af gruppevejledning for forskellige målgrupper. Sammenfatningsrapport. Nordisk ministerråd, NAUT-rapport 1985:4. København, februar 1985. 24 s.
- VÄYRYNEN, Kari, Pedagogiikka ja dialektiikka. Tutkimuksia Hegelistä. Oulun yliopiston historian laitoksen julkaisuja 2. Oulu 1986. 206 s.
- Ökonomisk udvikling i Vestnorden. Redegørelse fra ekspertgruppen til undersøgelse af en udviklingsfond for Vestnorden. NU-serie 1984:15. Göteborg 1985. 112 s.

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTIN VALTUUSKUNTA
THE COUNCIL OF THE INSTITUTE OF MIGRATION

1986

Kunniapuheenjohtaja prof. Jorma Pohjanpalo

Puheenjohtaja prof. Vilho Niitemaa

Ministeriöt

Opetusministeriö

Työvoimaministeriö

Ulkoasiainministeriö

Varsinainen jäsen

Hall.siht. Fredrik Forsberg

Kansliapääll. Taisto Heikkilä

Toim.pääll. Tom Söderman

Varajäsen

Kultt.siht. Raija Kallinen

Os.pääll. Holger Quick

Lehd.siht. Pirkkoliisa O'Rourke

Julkiset yhteisöt

Turun kaupunki

Ap.kaup.joht. Pentti Lahti

FL Christer Hummelstedt

Korkeakoulut

Helsingin yliopisto

Joensuun yliopisto

Jyväskylän yliopisto

Kuopion yliopisto

Oulun yliopisto

Tampereen yliopisto

Turun kauppakorkeakoulu

Turun yliopisto

Vaasan korkeakoulu

Åbo Akademi

Prof. Lars Huldén

Prof. Veijo Saloheimo

Ap.prof. Erkki Lehtinen

Prof. Paavo Piepponen

Prof. Uuno Varjo

Ap.prof. Olli Kultalahti

Prof. Jaakko Saviranta

Prof. Terho Pulkkinen

Vs.prof. Kauko Mikkonen

Prof. Bill Widén

Prof. Yrjö Blomstedt

FT Pekka Hirvonen

Dos. Toivo Nygård

Prof. Sirkka Sinkkonen

Prof. Kyösti Julku

Vs.yliopett. Pekka Rissanen

Hall.joht. Arno Leino

Dos. Jorma Kytömäki

Ap.prof. Tarmo Koskinen

Prof. Sune Jungar

Vapaat yhteisöt ja järjestöt

Kirkon ulkomaanasiain toimikunta

Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Pohjola-Norden Yhdistys ry.

Samfundet folkhälsan i

Svenska Finland rf.

Seutus suunnittelun Keskusliitto

Suomalaisuuden Liitto

Suomen Nuorison Liitto

Suomen Väestötieteen Yhd. ry.

Suomi-Amerikka Yhd. Liitto

Suomi-Seura ry.

Svenska Finlands Folktings-

fullmäktige

Turun yliopistosäätiö

Unioni Naisasiainliitto Suomessa

Varsinais-Suomen Maakuntaliitto

Väestöliitto

Tutk.lait.joht. Harri Heino

Kanslianeuvos Pekka Heimo

OTL Jaakko Koskimies

Prof. Ole Wasz-Höckert

Rakennusneuvos Raimo Narjus

YM Jukka-Pekka Lappalainen

Liikkeenjoht. Esko V. Koskelin

FL Altti Majava

Puh.joht. Lauri Pöyhönen

Prof. Kalevi Rikkinen

Ap.prof. Tom Sandlund

Toim.joht. Rauno Mannila

Yritt. Merja Dyrendahl-Nyblin

Ap.toim.joht. Kauno Lehto

Prof. Aarno Strömmer

Pääsiht. Jaakko Launikari

Järj.joht. Alpo Kyllönen

Ap.joht. Markku Kosola

Joht. Per-Erik Isaksson

Tutk.pääll. Timo Sinisalo

FK Eeva-Maija Närhi

Koulunjoht. Antti Lehtinen

VTT Mikko A. Salo

Toim.joht. Hannu Kärävä

Toim.joht. Osmo Kalliala

Hall.joht. Roger Broo

Teoll.neuvos Reino Vuorinen

Psyk. Seija Karppinen

Toim.joht. Perttu Koillinen

Toim.joht. Jouko Hulkko

Ruotsissa olevat

Immigrant-Institutet (Borås)

Ruotsin Suomalaisseurojen

Keskusliitto

Joht. Miguel Benito

FM Markku Peura

Annikki Nikula-Benito

Matti J. Korhonen

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTIN JULKAISUT PUBLICATIONS OF THE INSTITUTE OF MIGRATION

- A 1 Koivukangas, Olavi: Suomalainen siirtolaisuus Australiaan toisen maailmansodan jälkeen. Kokkola 1975, 262 s.
- A 2 Virtaranta, Pertti: Amerikansuomen sanakirja. (in press).
- A 3 Kalhama, Maija-Liisa (toim.): Ulkосуomalaisuuskongressin 27.-28.6.1975 esitelmät ja puheenvuorot. Jyväskylän Kesä - Jyväskylä Arts Festivals 24.6.-3.7.1975. Turku 1975, 104 s.
- A 4 Koivukangas, Olavi, Narjus, Raimo ja Sivula, Sakari (toim.): Muuttoliikesymposium 1975. Esitelmät ja keskustelut. Ruissalo kongressihotelli, Turku 20.-21.11.1975. Vaasa 1976, 186 s.
- A 5 Jäykkä, Eva ja Kalhama, Maija-Liisa (toim.): USA:n 200-vuotisjuhlaseminaari 1976, esitelmät ja tunti-suunnitelmat. Ruissalo kongressihotelli, Turku 2.-3.6.1977. Turku 1977, 148 s.
- A 6 Sundsten, Taru: Amerikansuomalainen työvänteatteri ja näytelmäkirjallisuus vuosina 1900-39. (English Summary: Finnish-American Workers' Theater and Dramaliterature 1900-39). Vaasa 1977, 104 s.
- A 7 Munter, Arja (toim.): Ruotsiin muuton ongelmat. Ruotsin siirtolaisuuden seminaari 4.-5.5.1978. Esitelmät ja keskustelut. Vaasa 1979, 247 s.
- A 8 Koivukangas, Olavi, Lindström, Kai ja Narjus, Raimo (toim.): Muuttoliikesymposium 1980. Hotelli Rantasipi, Turku 19.-20.11.1980. Esitelmät ja keskustelut. Turku 1982, 402 s.
- A 9 Korkiasaari, Jouni: Ruotsista Suomeen vuosina 1980-81 palanneet. Turku 1983, 289 s.
- A10 Juntunen, Alpo: Suomalaisen karkottaminen Siperiaan autonomian aikana ja karkotetut Siperiassa. Helsinki 1983, 314 s. + liitteet.
- A11 Söderling, Ismo: Maassamuutto ja muuttovirrat - vuosina 1977 kunnasta toiseen muuttaneiden elinolosuhdetutkimus. Turku 1983, 429 s.
- A12 Jaakkola, Magdalena: Ruotsinsuomalaisten etninen järjestäytyminen. Turku 1983, 130 s.
- B 1 Widdén, Bill: Korpobor i Amerika. Åbo 1975, 197 s.
- B 2 Wester, Holger: Innovationer i befolkningsrörligheten. En studie av spridningsförlopp i befolkningsrörligheten utgående från Petalax socken i Österbotten. Stockholm 1977, 221 s.
- C 1 Kero, Reino: Migration from Finland to North America in the Years between the United States Civil War and the First World War. Reprint of Annales Universitatis Turkuensis Ser. B. - Tom. 130, Turku 1974. Vammala 1974, 260 p.
- C 2 Koivukangas, Olavi: Scandinavian Immigration and Settlement in Australia before World War II. Kokkola 1974, 333 p.
- C 3 Karni, Michael G., Kaups, Matti E. and Ollila, Douglas J. (eds.): The Finnish Experience in the Western Great Lakes Region: New Perspectives. Vammala 1975, 232 p.
- C 4 Köstiainen, Auvo: The Forging of Finnish-American Communism, 1917-1924. A Study in Ethnic Radicalism. Turku 1978, 225 p.
- C 5 Virtanen, Keijo: Settlement or Return: Finnish Emigrants (1860-1930) in the International Overseas Return Migration Movement. Forssa 1979, 275 p.
- C 6 Pilli, Arja: The Finnish-language Press in Canada, 1901-1939. A Study in the History of Ethnic Journalism. Turku 1982, 320 p.
- C 7 Koivukangas, Olavi (ed.): Scandinavian Emigration to Australia and New Zealand Project. Proceedings of a Symposium Feb. 17-19, 1982, Turku, Finland. Turku 1983, 138 p.

Erikoisjulkaisut / Special Publications

- Niitemaa, Vilho, Saukkonen, Jussi, Aaltio, Tauri ja Koivukangas, Olavi (eds.): Old Friends - Strong Ties, the Finnish Contribution to the Growth of the USA. USA:n 200-vuotisjuhlajulkaisu. Vaasa 1976, 349 pages.
- Koivukangas, Olavi ja Toivonen, Simo: Suomen siirtolaisuuden ja maassamuuton bibliografia. A Bibliography on Finnish Emigration and Internal Migration. Turku 1978, 226 s.
- Koivukangas, Olavi (red./toim.): Utvandringen från Finland til Sverige genom tiderna. Siirtolaisuus Suomesta Ruotsiin kautta aikojen. Turku 1980, 100 s.
- Kalhama, Maija-Liisa (toim./red.): Suomalaiset Jäämeren rannoilla. Finnene ved Nordishavets strender. Kveeniseminaari 9.-10.1980 Rovaniemellä. Kveeniseminaret i Rovaniemi 9.-10.6.1980. Turku 1982, 235 s.

Tutkimuksia - Forskningsrapporter - Research Reports

- No 1 Munter, Arja: Muuttoliike ja viihtyvyys läntisellä Uudella maalla. Turku 1983, 63 s.
- No 2 Siirtolaisuuden ja maassamuuton tutkimus. Suomen muuttoliikkeiden pääpiirteet sekä selvitys tutkimustilanteesta ja -tarpeesta. Turku 1984. 101 s.
- No 3 Muuttoliikkeitä koskeva tutkimuspoliittinen ohjelma. Turku 1985, 23 s.

Aikakauslehti/Quarterly

Siirtolaisuus-Migration. Ilmestyy neljä kertaa vuodessa. (Tidskriften Siirtolaisuus-Migration utgives fyra gånger per ett år).